

T.C.
Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

EVLİLİK MEMNUNİYETİNİ YORDAYAN İLİŞKİSEL VE KİŞİSEL
DEĞİŞKENLER

Sezen GÜLEÇ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. R. Bilge UZUN ÖZER

Sivas-2014

EVLİLİK MEMNUNİYETİNİ YORDAYAN İLİŞKİSEL VE KİŞİSEL DEĞİŞKENLER

Sezen GÜLEÇ

Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri Ana Bilim
Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. R. Bilge UZUN ÖZER

Sivas

Eylül 2014

KABUL VE ONAY

Sezen GÜLEÇ'in hazırlamış olduğu "Evlilik Memnuniyetini Yordayan İlişkişel Ve Kişisel Değişkenler" başlıklı bu çalışma, 17.09.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. R. Bilge UZUN ÖZER (Danışman, Üye)

Yrd. Doç. Dr. Hülya ERCAN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. 17/10/2014

Prof. Dr. Zafer CİRHİNLİOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

17/ 09 / 2014

Sezen GÜLEÇ

ÖNSÖZ

Çalışmamın her aşamasında desteğini aldığım, bilgisini ve vaktini cömertçe benimle paylaşan, güler yüzü ve samimiyetiyle kalbimde önemli yeri olan tez danışmanım, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. R. Bilge UZUN ÖZER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmamı, değerli vakitlerini ayırarak okuyan ve önerileriyle bana yol gösteren değerli hocalarım Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU ve Yrd. Doç. Dr. Hülya ERCAN' a teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek olan ve bir eğitimci olarak değerli nasihatlerini benden esirgemeyen, psikolojik danışmanlık görevini yürüttüğüm okul müdürüm sayın Ahmet SALİHOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Veri toplama aşamasında yardımlarını unutamayacağım değerli meslektaşım Anakız YÖRÜK'e ve Vali Aydın Güçlü İlk/Ortaokulu öğretmenlerine teşekkür ederim.

Kilometrelerce uzaklardan sesiyle beni hareketlendiren, tez çalışmam boyunca beni yüreklendirerek bana güvenen anne yarım, teyzem Filiz HUY'a çok teşekkür ederim.

Bir ömür yanımda olacağına inandığım, her durumda bana verdiği kayıtsız şartsız değer için, hayatımdaki her konuda olduğu gibi tez çalışmamda da bana sonsuz destek olduğu için, Baha Gökberk GÖNEN'e teşekkür etmek istiyorum.

Kendimi bildiğim andan itibaren hep arkamda olduğunu hissettirerek güvenle adım atma hissini bana yaşatan, hayat görüşü ve tecrübesiyle bana daima yol gösterici olan, karakterine hayran olduğum ve örnek aldığım babam Bünyamin GÜLEÇ'e; beni benden daha çok düşünen ve benim için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, ihtiyaç duyduğum her an yanımda bulduğum, nazımı çeken, bitimsiz sevgisi ve şefkatiyle beni kucaklayan annem Saniye GÜLEÇ'e; beni benden daha iyi anlayan ve varlığına hep şükrettiğim, bana okumayı öğreten ilk öğretmenim, benim için arkadaş, sırdaş, yardıma koşucu olan ablam Selen GÜLEÇ BARAN'a bütün emekleri için teşekkür ederim. Bu tezi, hayattaki en büyük şansım olduğuna inandığım aileme adıyorum.

ÖZET

GÜLEÇ, Sezen. Evlilik Memnuniyetini Yordayan İlişkisel Ve Kişisel Değişkenler, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2014.

Evlenmek; insanların tamamına yakınının hayatında en az bir defa gerçekleştirdiği bir eylem olmakla birlikte toplumun bireyden beklediği bir etkinlik, kimilerine göre bir gelişim görevi sayılmaktadır. Evlilik kurumu; şüphesiz bireyin hayatının her alanıyla ilintili, sona erdiğinde hayatında derin izler bırakan, bazen travmalar yaratan bir olgudur. Evliliği devam ettirmeyi sağlayacak etkenlerden en önemlisi de, bireylerin evliliklerinden duydukları memnuniyettir. Evlilikteki memnuniyet; sadece evlilik ilişkisini sürdürmekte değil, bireyin sosyal ilişkilerinde, iş yaşamında ve genel yaşamında psikolojik olarak iyi olması bakımından da önemli olduğu, bilinen bir gerçektir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, evlilik memnuniyetini yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenleri belirlemektir.

Araştırma, ilişkisel tarama modeline dayanan betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örnekleme; Sivas ili içerisinde ikamet eden ve uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 178'i erkek, 200'ü kadın toplam 378 evli bireyden oluşmaktadır. Örnekleme oluşturan bireylere, Demografik Bilgi Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Affedicilik Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve İlişkilerde Mutluluk Ölçeği uygulanmıştır. Toplanan verilerin analizi SPSS 19.0 paket programı yardımıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Hiyerarşik Regresyon Analizi, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulgularında; ilişkideki mutluluğun, mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarından kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin, affedici, dışadönük ve duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliklerinin memnuniyeti ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Mükemmeliyetçiliğin başkalarına yönelik ve başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik boyutlarının ise evlilik memnuniyeti ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Ayrıca; ilişkideki mutluluğun, affedicilik kişilik özelliğinin ve beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük ve duygusal dengesizliğin evlilik memnuniyetinin anlamlı yordayıcıları olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında; evlilik memnuniyetinin cinsiyet, yaş ve evlilik süresi değişkenlerine göre farklılaştığı, eğitim durumu ve çocuk sayısı değişkenlerinden etkilenmediği de bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik memnuniyeti, ilişkilerde mutluluk, mükemmeliyetçilik, affedicilik, beş faktör kişilik özellikleri.

ABSTRACT

GÜLEÇ, Sezen. Relational And Personal Variables That Predicted Marital Satisfaction, Master Thesis, Sivas, 2014.

Almost all of the World population marries at least once in their life time. Nevertheless, in reality, only half of all marriages last a lifetime. The most important factor in marriage to manage is the satisfaction that they obtain. It is reality that marital satisfaction does not only related to maintain the relationship but also related to the social and work relationships. In this respect, the purpose of the present research is to find the personal and relational factors predicted marital satisfaction.

The present study is based on descriptive and survey research. The sample of the study included 378 (178 male and 200 females) married individuals. The participants were administered to Demographic information form, Marital Life Scale, Multidimensional Perfectionism Scale, Trait Forgiveness Scale, Adjective Based Personality Test and Relationship Happiness Questionnaire. The data obtained from the study was analysed by utilizing SPSS 19.0 packet program. Through the study Pearson Moments Correlation Analysis, Hierarchical Regression Analysis, t-test and One Way ANOVA were used to analyse data.

The findings revealed that happiness in the relationship was correlated with self prescribed perfectionism, forgiveness and extravertedness and emotional inconsistency. The results demonstrated that other oriented perfectionism was not correlated with marital satisfaction. Moreover, marital happiness, forgiveness and extravertedness and emotional inconsistency factors were found to be the significant predictors of marital satisfaction. Besides these findings, the results showed that marital satisfaction level differ in terms of the gender, age and duration of marriage but does not differ in terms of the education levels of the participants and number of children.

Key Words: Marital satisfaction, happiness, perfectionism, forgiveness, five factor personality.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Onay Sayfası	
Etik Sözü	i
Önsöz	ii
Özet.....	iii
Abstract	iv
İçindekiler	v
Tablolar Listesi	x
Kısaltmalar Listesi.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEM DURUMU.....	1
1.2.EVLİLİK MEMNUNİYETİ.....	2
1.2.1.Sosyal Mübadele Kuramları.....	4
1.2.2.Bağlamsal Model.....	5
1.2.3.Yükleme Kuramı.....	6
1.2.4.Humans'ın Bölüşüme İlişkin Adalet Konusundaki Görüşleri.....	7
1.3.KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....	7
1.3.1. Özellikler (Traits) ve Kişiliğin Beş Boyutu Kuramı (Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramı).....	11
1.3.2.Affetme.....	14
1.3.2.1.Psikanalitik Model.....	15
1.3.2.2.Süreç Modelleri.....	15
1.3.2.2.1.İçsel Süreç Modelleri	16
1.3.2.2.2.Kişilerarası Süreç Modelleri	16
1.3.2.3.Piramit Model.....	17
1.3.3.Mükemmeliyetçilik.....	18
1.3.3.1.Mükemmeliyetçilik ile İlgili Kuramsal Görüşler.....	20
1.4.MUTLULUK.....	23
1.5.PROBLEM CÜMLESİ.....	24
1.5.1.Alt Problemler.....	24
1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	25

1.7. SAYITLILAR.....	26
1.8. SINIRLILIKLAR.....	26
1.9. TANIMLAR.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

2.İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	28
2.1.EVLİLİK DOYUMU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	28
2.1.1.Evlilik Doyumu İle İlgili Çalışılan Diğer Kavramlar.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM.....	38
3.1.ARAŞTIRMA MODELİ.....	38
3.2.ARAŞTIRMA GRUBU.....	38
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	40
3.3.1.Demografik Bilgi Formu.....	41
3.3.2.Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ).....	41
3.3.3.Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ).....	42
3.3.4.Affedicilik Ölçeği (AFÖ).....	43
3.3.5.Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT).....	44
3.3.6.İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ).....	46
3.4.VERİLERİN TOPLANMASI.....	47
3.5.VERİLERİN ANALİZİ.....	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR	49
4.1. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	49
4.2. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Yaşları ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	50
4.3. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Eğitim Durumları ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	50
4.4. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Çocuk Sayıları ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	51

4.5. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	52
4.6. Evli Bireylerin İlişkilerindeki Mutluluk Düzeyi ile Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular	55
4.7. Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği ile Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular	56
4.7.a. Kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	57
4.7.b. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	57
4.7.c. Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	58
4.8. Affedici Kişilik Özelliği İle Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular	58
4.9. Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular	59
4.9.a. Dışadönük olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	60
4.9.b. Yumuşak başlı olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	60
4.9.c. Sorumluluk sahibi olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	60
4.9.d. Duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	60
4.9.e. Deneyime açık olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular	61

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA	62
5.1. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması	62
5.2. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Yaşları ile Karşılaştırılması	62

5.3. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Eğitim Durumları ile Karşılaştırılması.....	63
5.4. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Çocuk Sayıları ile Karşılaştırılması.....	63
5.5. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Karşılaştırılması.....	64
5.6. İlişkilerde Mutluluk Düzeyinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu.....	65
5.7. Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliğinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu.....	65
5.7.a. Kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu.....	65
5.7.b. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu.....	66
5.7.c. Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu.....	66
5.8. Affedici Kişilik Özelliğinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu.....	67
5.9. Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu.....	68
5.9.a. Dışadönük olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu	68
5.9.b. Yumuşak başlı olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu.....	68
5.9.c. Sorumluluk sahibi olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu.....	69
5.9.d. Duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu.....	69
5.9.e. Deneyime açık olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu	70

ALTINCI BÖLÜM

6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72

6.1.Sonuçlar.....	72
6.2.Öneriler.....	73
6.2.1.Araştırmacılara Öneriler.....	73
6.2.2.Uygulayıcılara Öneriler.....	74
KAYNAKLAR.....	75
EKLER.....	84

Tablo	Sayfa
1. Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Evlilik Süresi ve Çocuk Sayısı Değişkenlerine Göre Dağılımı.....	39
2. Evlilik Memnuniyeti Puanlarının Cinsiyete Göre Hesaplanan t-Testi Sonuçları.....	49
3. Kategorik Yaş Düzeyleri ile Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	50
4. Kategorik Eğitim Durumlarına Göre Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	50
5. Kategorik Çocuk Sayısı Göre Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	51
6. Kategorik Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	52
7. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları.....	53
8. İlişkilerde Mutluluğun Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	55
9. Toplam Mükemmeliyetçiliğin Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	56
10. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutlarının Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	57
11. Affedici Kişilik Özelliğinin Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	58
12. Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	59

KISALTMALAR LİSTESİ

EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği

ÇBMÖ: Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği

AFÖ: Affedicilik Ölçeği

SDKT: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

İMÖ: İlişkilerde Mutluluk Ölçeği

Dd: Dışadönüklük

Yb: Yumuşak başlılık

Sr: Sorumluluk

Dyd: Duygusal dengesizlik

Da: Deneyime açıklık

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumunun yanı sıra çalışma kapsamındaki değişkenlerin kuramsal açıklamalarına, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına ve önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Dünya toplumunun % 90'ı hayatlarında en azından bir kere evlenmektedir ve bunların çoğu evliliklerinin mutlu bir şekilde devam etmesini ummaktadırlar (Shackelford, Buss & Bennet, 2002). Ancak, gerçekte evliliklerin sadece üçte biri hayat boyu devam ederken üçte ikisi boşanma ile sonuçlanmaktadır (Whisman, 1997). Evliliğe ilişkin araştırma çalışmaları uzun yıllardır devam ederken, son yıllarda araştırmacıların evliliğe ilişkin değindiği konular değişiklik göstermektedir. Boşanma oranı yükseldikçe, araştırmacıların ilgilerini çeken konular arasına evliliklerin uzun süre devam etmesinin ve evlilik doyumunun ne gibi faktörlere bağlı olabileceği girmektedir (Levenson, Cartensen, & Gottman, 1993).

Evlilik memnuniyeti son yıllarda evlilik literatüründe sıklıkla incelenen konular arasındadır. Evlilik ilişkisinin kişisel olarak değerlendirilmesini içeren evlilik memnuniyeti zaman geçtikçe değişikliklerden etkilenen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Sano, 2001). Kuramcılar, evlilik dinamiğini anlamak için ilişkisel ve kişisel olmak üzere iki farklı bakış açısına odaklanmaktadır. Buna göre ilişkide bireysel boyut kişilik özellikleri, bilişsel ve duygusal oluşum gibi değişkenleri içerirken ilişkisel boyut ilişkide iletişim, mutluluk, kişiler arası benzerlik ve farklılıklar gibi değişkenleri içermektedir (Whisman, 1997).

Evlilikteki memnuniyeti yordaması olası olan kişilik özelliklerinden birisi kuşkusuz *affetmedir*. Özellikle pozitif psikolojinin gelişiminden sonra *affetme* evli bireylerde öznel iyi oluş kavramını yordayan kavramlardan biri olarak kabul edilmektedir (Elliot, 2010). Enright (1996) *affetmeyi* "birinin, haksız yere inciten başka birine karşı, sevgi, cömertlik ve merhamet gibi hak edilmeyen hislerin teşvik edilmesiyle, kızma, olumsuz yargılama ve ilgisiz davranma

gibi hisleri isteyerek terk etmesi" (p. 113) olarak açıklamaktadır. Bu tanıma benzer olarak bazı araştırmacılar affetmeyi kişinin kendisine ve çevresine zarar veren olumsuz duygulardan vazgeçmesi olarak tanımlamaktadır. Evlilikte affetme süreci kişilerin eşleri ve kendileri ile ilgili inançlarını yeniden inşa etme ve düzenleme girişimleri ile sonuçlanabilir. Bu bağlamda, evlilikte eşlerin birbirini affetmesinin *mükemmeliyetçilik* kişilik özelliği ile ilişkili olabileceği vurgulanmaktadır (Koydemir, Selışık ve Tezer, 2005). Hewitt ve arkadaşları (1995) yaptıkları çalışmada evlilik memnuniyetine mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin olumsuz katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, mükemmeliyetçi kişilik özelliğine sahip bireylerin eşlerini daha az destekleyerek gerçekçi olmayan taleplerde bulunmalarının eşlerinin mutluluk düzeyini azaltarak evlilik memnuniyetini olumsuz yordadığı belirlenmiştir. Buna ek olarak evlilikte kişilik özelliklerinin önemini belirten araştırmacılar *kişilik özelliklerinin* beş faktörde toplanabileceğini vurgulamaktadır (Somer ve Goldberg, 1999). Buna göre beş faktörde toplanan kişilik özellikleri dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarını içerebilmektedir. Öte yandan evlilik memnuniyetinin bireylerin ilişkide hissettiği *mutluluk* duygusu ile olumlu yönde ilişkisi olduğu bilinmektedir (Dimitrovsky ve arkadaşları, 2002). Bradbury ve Fincham'a (1990) göre mutlu eşler ilişkinin niteliğini arttıran yüklemeler üretirken mutsuz eşler, yaşanan sıkıntıları sürdüren yüklemlerde bulunmaktadır. Bu doğrultuda ilişkide mutluluğun memnuniyeti yordayabileceği söylenebilir.

1.2. EVLİLİK MEMNUNİYETİ

İnsan hayatındaki en önemli yaşantılardan biri olan evliliğin niteliği, yaşam kalitesiyle neredeyse bire bir ilişkilidir (Hünler ve Gençöz, 2003). Çelik'e (2006) göre kişinin maddi ve manevi doyum sağlaması, görevlerini layıkıyla yerine getirmesi ve yaşadığı çevreye uyum sağlayarak verimli bir birey olabilmesinde içinde bulunduğu evlilik ilişkisinin önemli bir rolü vardır. Sağlıklı bir evlilik bireylere; psikolojik, sosyal ve ekonomik yarar sağlayarak daha kaliteli bir yaşam sunmaktadır ve sağlıklı evliliklerin bireylerin yaşam kalitelerini arttırmadaki rolü açıktır. Bireyler daha mutlu ve doyumlu bir yaşama, sağlıklı bir evlilikle daha kolay ulaşabilmektedirler. Dolayısıyla evlilik başarısını destekleyen en önemli unsurlardan biri evlilik memnuniyeti olmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilik memnuniyeti konusu, 1990'larda farklı yönelim ve hedefleri temsil eden araştırmacıların dikkatini çekmiştir ve yaygın olarak çalışılmaya başlanmıştır (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000).

İlişki doyumu ve alternatiflerin ve ilişkinin niteliğini değerlendirme düzeyi, ilişkinin devamı ve istikrarı için belirleyicidir (Halat ve Hovardaoğlu 2010). İnsanların evliliklerinden duydukları memnuniyet, birlikte olmaya devam etmelerinde en önemli faktördür. Kişi, evliliğinden memnun değilse evlilik dışı ilişkiler gibi farklı arayışlara yönelebilir. Evlilik memnuniyeti bir anlamda evli çiftleri bir arada tutan temel unsurdur (Eskin, 2012). Buradan yola çıkılarak evlilik memnuniyeti hakkında bazı tanımlamalar yapılmıştır.

Bradbury, Fincham ve Beach'e (2000) göre memnuniyet düzeyi yüksek evlilik, memnuniyetsizliğin olmadığı bir evlilikten ziyade problemlerin az yaşandığı ve çözülebildiği bir evliliştir. Ayrıca evlilik memnuniyeti, evliliğe bir süreç olarak bakılıp değerlendirilmesi gereken bir kavramdır.

Sokolski ve Hendrick'e (1999) göre evlilik memnuniyeti kavramı; eşlerin evlilik ilişkisinden kişiler arası ve kişisel boyutlarda sağladığı psikolojik tatmin düzeyidir ve araştırmacılara göre evlilik memnuniyeti; kişiler arası, kişisel ve çevresel faktörlerin tümünden etkilenmektedir.

Alan yazındaki evlilik memnuniyeti tanımlarına baktığımızda, tanımların çoğunda ilişki mutluluğundan ve evliliğe yönelik, evlilik öncesinde oluşturulan beklentilerin karşılanma derecesinden bahsedildiği görülmektedir (Berk, 2009). Evlilik memnuniyeti kolayca tanımlanabilecek bir değişken değildir ve evlilik memnuniyetini oluşturan değişkenler alan yazında sıkça çalışılmıştır (Hünler ve Gençöz, 2003).

Evlilik memnuniyetini etkileyen değişkenlerden biri olarak, kişilik özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Botwin, Buss ve Shackelford (1997) kişilerin daha çok kendilerine benzeyen ve ne istediklerini anlayan eşler seçmeye eğimli olduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra eşlerden birinde; uyumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık gibi kişilik özelliklerinin ölçülen düzeyi istenenden daha düşük olduğu zaman evlilik memnuniyetinin negatif yönde önemli ölçüde yordandığını rapor etmişlerdir. Ayrıca, kadınların erkeklere oranlara toplum tarafından istenilen kişilik özelliklerini daha çok tercih ettiğini belirtmişlerdir. Evlilik memnuniyetinde, eşlerin diğer kişisel özellikleri de çok önemlidir. Alan yazın, eşlerden birindeki depresyon ve anksiyetenin eşlerin ikisinin de evlilik memnuniyetini azalttığını ortaya koymaktadır (Caughlin ve ark. 2000, Kronmüller ve ark. 2011, Renshaw ve ark. 2010 ; akt. Eskin, 2012). Evlilik ilişkisi üzerinde etkili olan ilişki

faktörlerin başında, evlilik memnuniyetiyle ilgili kişilik özellikleri gelmektedir. Kişilerarası faktörler üzerinde çalışan araştırmacılar, kişilerin ilişkilerine yansıyan kişilik faktörlerinin eşlerinin verdiği tepkilere yansıdığını ve bunun da dolaylı yoldan evliliği etkilediğini belirtmektedir. Bu konuyla ilgilenen araştırmacılara göre eşin kişilik özellikleri, ilişkinin nasıl yürüdüğünü saptama konusundaki en önemli ipucudur. Ayrıca bu, evliliğin kalitesi ve istikrarı ile de doğrudan ilişkilidir. Sinirlilik, dışadönüklük ve uzlaşıcılık evlilik memnuniyetiyle doğrudan ilişkili kişilik özellikleridir. Gerek kişisel, gerekse de kişilerarası faktörleri bir arada ele alan araştırmalara da rastlanmaktadır. Bu araştırmalara göre eşlerin kişilik yapıları evliliğin ilk yıllarındaki ilişki kalitesi üzerinde etkili olurken, diğer kişisel faktörler, ilişkinin geleceği ve devamı üzerinde etkili olabilmektedir (Dwyer, 2005 ; akt. Canel, 2007).

Evlilik memnuniyeti üzerine çalışmalar bu yönde geliştirilmiş bağlamsal model ve kuramlara dayanmaktadır. Bunlar genel çerçevede, etkileşim sonuçları kuramı ve yatırım modelini içinde barındıran sosyal mübadele kuramları (Berk, 2009), bağlamsal model, yükleme kuramı ve Humans'ın bölüşüme ilişkin adalet konusundaki görüşleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.1. Sosyal Mübadele Kuramları

Sosyal mübadele kuramlarının temeli; insan ilişkilerinin “ödül-bedel” mübadelesine dayandığıdır. Ödül, bir ilişkiden alınan haz ya da doyum olarak ifade edilirken; bedel, bireyin performansını ketlemeye yönelik faktörler olarak tanımlanır. Ödül ile bedel arasındaki fark ise sonuç olarak adlandırılır. Ödüller ve bedeller, ilişki dışındaki faktörler yani etkileşimin kendisinden kaynaklanan faktörler tarafından belirlenmektedir. İlişkinin dışından kaynaklanan belirleyicilere “dışsal”, etkileşimin kendisinden kaynaklanan belirleyicilere ise “içsel belirleyiciler” adı verilir. Kuramlara göre insanlar fazla ödül alıp, düşük bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih ederler (Hovardaoğlu, 1996; akt. Berk, 2009).

Sosyal mübadele kuramlarından olan *Yatırım Teorisi*'ne göre bireyin ilişki doyumunun yüksek olması ilişkiyi sürdürmesini sağlayacaktır. Zaman içinde ödüllerdeki artışlar, doyumda da artışlara yol açmaktadır. Doyumdaki artışlar, uygun alternatiflerin azalması ve yatırım boyutundaki genişleme, mübadele süresini uzatır. Kişinin ilişkide kalmaya devam etmesi için; ödüllerin ve doyumun artması, alternatiflerin değerinin düşük olması, yatırım boyutunun fazla olması gerekir; bunların tam tersi ile ilişkinin bitmesine yol

açar. Üstelik daha büyük ödüller ve ilişkiye yapılan fazlaca yatırımlar, ilişki bağlılığını artırır ve ilişkinin bitme ihtimalini azaltır (Rusbult, 1983).

John Thibaut ve Harold Kelley'nin geliştirmiş oldukları *Etkileşim Sonuçları Kuramı*, çift ilişkilerindeki adanmışlık, bağlılık ve doyumunu anlamak için kapsamlı bir yaklaşım sağlamakta ve eşler arasındaki etkileşime odaklanmaktadır. Etkileşim sonuçları kuramına göre etkileşim, bireylerin birbirleriyle iletişim kurmaları, birbirleri için ürünler ortaya koymalarıdır. Etkileşimin, sıkıntı, acı, mutsuzluk, sevinç ve zevk gibi ödüller ve bedeller şeklinde sonuçlar getirdiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda kuramda doyum ve ilişkiye bağlı olmanın iki ayrı kavram olduğu belirtilmektedir. Bu iki kavramın değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler ise, karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi olarak adlandırılmaktadır. Karşılaştırma düzeyinin, kişinin geçmişte elde ettiği sonuçlar ile şu andaki deneyimlerinden etkilendiği ifade edilmektedir. Herhangi bir ilişkide kişinin elde ettiği sonuç, karşılaştırma düzeyinin üstünde ise, kişinin o ilişkiden memnun olduğu, bu düzeyin altına düşerse kişinin o ilişkiden sağladığı doyum düzeyinin düşeceği ileri sürülmektedir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise, bireyin mevcut ilişkiye bağlı kalıp kalmayacağı konusunda belirleyicidir. Kişinin şu andaki ilişkisinden elde ettiği sonuçlar seçenekler için karşılaştırma düzeyinin altına indiği takdirde, ilişkiyi sonlandırmaya yöneleceği belirtilmektedir. Bu durumda karşılaştırma düzeyi bir ilişkiden elde edilen doyumunu, seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise bir ilişkiye olan bağlılığı ifade etmektedir (Thibaut ve Kelley, 1959; akt. Güngör-Cihan, 2007).

1.2.2. Bağlamsal Model

Thomas Bradbury ve Frank Fincham tarafından önerilen bağlamsal modele göre eşlerden biri açık bir davranışta bulunduğu diğer eşte hızlı duyuşsal ve bilişsel işlemler ortaya çıkar. Bu işlemler eşlerin davranışlarının oluştuğu bağlamla ilgilidir. Bağlam, evlilikteki davranışların işlenmesini etkileyen psikolojik koşullar ya da değişkenler olarak tanımlanır. Bağlamın yakın ve uzak olmak üzere iki elemanı vardır. Yakın bağlam, kişinin eşinin davranışına maruz kaldığı andaki duygu ve düşüncelerine işaret eder. Diğer bir ifadeyle yakın bağlam, kişinin eşinin davranışının hemen öncesindeki öznel duygu durumudur. Bu nedenle, kişiler yakın bağlama ilişkin elemanların daha fazla farkındadırlar. Uzak bağlam ise, yakın bağlamdan farklı olarak daha kalıcı kişilik özellikleriyle ilgilidir. Bu durumda, yakın bağlam daha duruma özgüyen, uzak bağlam pek çok ilişki durumunu etkileyebilir.

Bağlamsal model, yakın bağlam ve uzak bağlam arasındaki ilişkiye dayanarak doyumu açıklar. Modele göre, uzak bağlam ile doyum arasındaki ilişki yakın bağlamın aracılık etmesiyle gerçekleşir (Bradbury ve Fincham, 1988; akt. Curun, 2006).

1.2.3. Yükleme Kuramı

Fritz Heider'in *naif psikolojisine* göre bireyler olayları ya da davranışları nedensel yüklemeler yaparak anlamlandırır. Bu şekilde insanlar iki temel gereksinimlerini giderirler: turtalı, dengeli bir dünya görüşüne sahip olabilmek ve çevreleri üzerinde kontrol elde edebilmek. Bu gereksinimleri karşılamanın bir amacı, insanların nasıl davranacaklarını öngörmektir. Bu öngörü, kişinin dünyayı daha tutarlı bir şekilde algılamasını sağlayan ve kişi için hayatı kolaylaştıran bir unsurdur. Kişinin yaptığı yüklemeler konusunda önemli nokta, nedensel açıklamalarının odaklandığı yerdir. Heider'e göre kişi bu açıklamaları iki şekilde gerçekleştirir: içsel ve dışsal yüklemeler. İçsel yükleme, kişinin bir olay ya da davranışı kendisinden kaynaklanan kişilik özellikleri, tutumlar, yetenek, çaba, ruh hali gibi içsel nedenlerle açıklamasıdır. Dışsal yükleme ise, kişinin bir olay ya da davranışı çevre, şans gibi kontrol edemeyeceği faktörlerle açıklamasıdır (Kağıtçıbaşı, 2010).

Harold Kelley, Fritz Heider'in insanların akılcı varlıklar olduğu görüşünü paylaşmakla beraber *birlikte değişim modelini* geliştirerek yükleme kuramına katkıda bulunmuştur. Kelley'e göre, bir şeyin bir davranışın sebebi olması için o şeyin her zaman davranış ile birlikte görülmesi, davranış olmadığında ise o şeyin de var olmaması gerekir. Ayrıca Kelley, insanların herhangi bir olayı açıklarken nedenleri üç şekilde açıklayabileceklerini öne sürmektedir: nedenler ya davranandan, ya uyarandan ya da belli bir durum veya koşuldan kaynaklanmaktadır. Buna ek olarak Kelley, birlikte değişimin ölçümünde insanların üç tür bilgiye dayandıklarını savunmuştur: kişinin davranışlarında tutarlılık (başka durumlarda ve zamanlarda da hep aynı şekilde mi davranıyor?), benzerlik (başkaları da aynı durumda aynı şekilde mi davranıyor?) ve belirginlik (o, sadece bu durumda mı bu şekilde davranıyor?). Kurama göre insanlar; benzerlik ve belirginlik az, tutarlılık yüksek olduğunda içsel özelliklere; tutarlılık ve benzerlik az, belirginlik yüksek olduğunda duruma bağlı etkenlere; üçü de yüksek olduğunda ise dıştaki bir obje, varlık ya da kişiye yükleme yapmaktadırlar (Kağıtçıbaşı, 2010).

Yükleme kuramına evlilik boyutunda bakıldığında kuramın, evliliğin niteliğini eşlerin evlilik ilişkileri ile ilgili olarak yaptıkları açıklamalara veya yüklemelere göre değerlendirmeye çalıştığı görülmektedir. Kuram, evlilik ilişkisindeki yükleme örüntüleri, eşin bir olayla ilgili açıklamasını içeren nedensel yüklemeler ve olayın sorumluluğuyla ilgili olan sorumluluk yüklemelerine odaklanmıştır (Güngör-Cihan, 2007).

Konu ile ilgilenen araştırmacılara göre yükleme ve evlilik doyumu ilişkisi çift yönlüdür. Evlilik doyumu arttıkça olumsuz yüklemeler de azalmaktadır. Yani olumsuz ilişki olayların etkisini arttıracak ve olumlu ilişki olayların etkisini azaltacak şekilde yükleme yapmanın düşük düzeyde ilişki doyumu ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur (Berk, 2009).

1.2.4. Humans'ın Bölüşüme İlişkin Adalet Konusundaki Görüşleri

Humans, davranışın sosyal yönü üzerinde durmuş ve sosyal davranışın en az iki kişi arasındaki ödül ve bedel mübadelesi olduğunu ifade etmiştir. Bölüşüme ilişkin adalet kavramı, bir etkileşimde katılımcıların ödülleri ve yatırımlarının doğru orantılı olduğunu düşünmeleri olarak tanımlanmaktadır. Humans'a göre kişi bölüşüme ilişkin adalet açısından ne kadar dezavantajlıysa, o kadar yüksek öfke gösterebilir (Curun, 2006).

Kuramcıya göre beklenen ödülün gelmemesi ile ortaya çıkan öfke, cezadır ve bundan kaçınmak da ödül olacaktır. Bu bağlamda, insanlar ödülleri adil olduğu mübadeleleri tercih edecek ve diğerlerinden uzak durmaya çalışacaktır. Bu durumda adaletin kendisi mübadele edilen bir değer meydana getirmektedir ve bir etkileşimin katılımcıları, bölüşüme ilişkin adalet sağlanmasına ilişkin standartlar geliştirme konusunda çaba göstereceklerdir (Chadwick-Jones, 1976; akt. Curun, 2006).

1.3. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Kişilik, bireyin doğuştan sahip olduğu özellikler ile toplum içinde geliştirdiği özelliklerin toplamıdır. Kişilik kavramı, bireyi diğerlerinden ayıran özellikleri içerirken aynı zamanda toplumda kişiliği betimleyen ortak özelliklerdeki kelimelerle tanımlanmaktadır (Girgin, 2007).

Kişilik, psikolojide yıllardan beri süregelen bir biçimde araştırılmakta ve başka bir deyişle “insanların birbirinden neden farklı oldukları”, “aynı durumlar karşısında her insanın

niçin farklı tepkiler gösterdiği” sorularına cevap verilmeye çalışılmaktadır. Ancak kişilik kavramıyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bu konunun düşünürler ve bilim insanları tarafından farklı biçimlerde ele alınmış olduğu ve tarihte farklı zaman dilimlerinde farklı düşünce akımlarının egemen olduğu görülmektedir. Günümüzdeki akımlara göz attığımızda da, belli başlı baskın olan kişilik kuramları var olsa da, psikolojinin ana kavramlarından olan kişiliğin üzerinde halen hemfikir olunmuş bir tanım veya ölçme biçimi bulunmamaktadır (Sevi, 2009).

İlk kişilik kuramcısı olan ve *psikanalitik kuramı* geliştiren Freud kişilikle ilgili olarak, öncelikle kişiliği bilinç öncesi, bilinç, bilinçaltı olarak bölümlere ayırdığı topografik kuramı ortaya atmıştır. Bilinç, farkında olduğumuz düşüncelerimizi; bilinçaltı, farkında olmadığımız düşüncelerimizi; bilinç öncesi ise düşünülmemeyen şeylerin hatırlatılması sonucu düşünülmeyle başlayan düşünceleri içermektedir. Freud daha sonra ileri sürdüğü topografik kuramı yetersiz görmüş, kişiliği açıklamak üzere yapısal kişilik modelini geliştirmiştir. Bu modelde kişiliğin id, ego ve süper ego olmak üzere üç ayrı yapıdan oluştuğunu ileri sürmüştür. Freud’a göre id, kalıtımsal olarak gelen içgüdüleri içeren ve doğuştan var olan psikolojik gizil güçlerin tümüdür; ego, idi denetleyen ve bilinç dışı kılan yapıdır. Kişiliğin toplumun inandığı doğru ve yanlış kararlarının kaynağını teşkil eden kısmına ise süper-ego (üst-ben) adını vermiştir. Psikanalitik yaklaşımın önde gelen kuramcılarında olan Alfred Adler’in teorisine göre kişilik, bireyin kendisine, diğer insanlara ve topluma karşı geliştirdiği tutumların ürünü olarak gelişir. Psikanalitik yaklaşımın bir diğer kişilik kuramcısı Carl Gustav Jung insan davranışının geçmişten etkilendiğini öne sürmüştür, buna kolektif bilinçdışı adını vermiştir. Ayrıca Jung, insanları içedönük ve dışadönük olmak üzere ikiye ayırmıştır. Dışadönük insanların cesaretli, dış dünya ve diğer insanlarla olumlu ilişkiler geliştirebilen ve yeniliklere açık kişiler olduklarını; içedönük insanların ise kendine ve başkalarına güvenmeyen, hayal dünyasında yaşayan ve bir konuda karar vermeden önce kendi içinde uzun süre düşünen kişiler olduklarını ifade etmiştir. Bir başka psikanalizci olan Karen Horney, davranışların doğuştan gelen nedenlerden ziyade toplumsal nedenlerden şekillendiğini ileri sürmüştür. Hary Stack Sullivan’a göre kişilik, kişilerarası ilişkiler ile var olmaktadır. Erich Fromm insan davranışlarının, kaygı durumlarından kaçış stratejileri ile şekillendiğini ifade etmiştir. Erikson ise kişiliği yaşam döngüsü içinde ele aldığı ve benlik psikolojisi olarak adlandırılan yaklaşımında, kişiliğin; güvene karşı güvensizlik, özerkliğe karşı tutku, girişkenliğe karşı suçluluk, becerikliliğe karşı aşağılık duygusu, kimlik kazanmaya karşı rol karışıklığı, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, özgeciliğe karşı kendine dönüklük ve bütünlüğe karşı umutsuzluk

olmak üzere sekiz evrede ve yaşam boyu geliştiğini ifade etmektedir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2009).

*Biyolojik kuramcılar*ın temel yaklaşımları, bazı kişilik özelliklerinin nesiller boyu kalımsal olarak aktarılabilir olmasıdır. Kuramcılar çalışmalarını çevresel faktörlerden ziyade genel özellikler üzerinde yoğunlaştırmışlardır. İnceledikleri ana tema kişilik ve kalıtım ilişkisi olmuştur. Genetik özelliklerle kişilik ilişkisini ilk inceleyenlerden olan Gelton, aile tarihçesi yöntemi ile kalımsal özellik-kişilik ilişkisini çözümlenmek istemiştir. Gelton, genlerle aileden kalma bazı özelliklerin zamanla aynı ailenin devamında görüldüğünü ifade etmiştir. Tyron, soya çekim yöntemiyle genetik faktörlerin kişilik üzerindeki etkisini açıklamak istemiş ve kalıtım-zeka ilişkisini belirtmiştir (Deary, 1993; akt. Girgin, 2007).

Skinner radikal davranışçılık yaklaşımını öne sürerek *davranışçı yaklaşımın* öncülerinden olmuştur. Skinner'e göre insan davranışlarının nedeni ve kişiliğin gelişimi kişinin öğrenme tarihçesinde yatmaktadır. Kişinin öğrenmesi ise edimsel koşullanma yoluyla gerçekleşmektedir. Skinner edimsel koşullanmayı ise, davranışın ardından ortaya çıkan olumlu (pekiştireç) ya da olumsuz (ceza) sonuca bağlı olarak organizmanın davranışı tekrarlayıp tekrarlamaması olarak ifade etmektedir. Kurama göre kişi, koşullanma geçmişine bağlı olarak bazı özellikleri kazanmıştır ve bu davranışları sergilemektedir. Skinner, kuramında kişiliğe dair soyut kavramlar kullanmayı reddetmiştir. Skinner'e göre kişilik, bireyin koşullanma geçmişini yansıtan davranış alışkanlıklarıdır ve kişilikte görece durağan ve sürekli olan şey, pekiştirildiği için sıklaşmış olan davranışlar yani alışkanlıklardır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2009).

Albert Bandura geliştirdiği *sosyal öğrenme kuramında* Skinner'in insan davranışlarının tamamıyla çevre tarafından belirlendiği yönündeki görüşüne kesin bir şekilde karşı çıkmaktadır. Bandura, davranışın hem içsel hem de dışsal etmenler tarafından belirlendiğini öne sürmüştü, buna da "karşılıklı belirleyicilik" ilkesi adını vermiştir. Bu ilkeye göre çevre ve içsel etmenler her zaman aynı düzeyde etkiye sahip değildir. Bu etmenlerden hangisinin hangisini etkileyeceğini belirleyen şey hangi etmenin daha güçlü olduğudur. Bazen çevre, bazen de içsel özellikler davranışlar üzerinde baskın olabilmektedir. Bandura, kişiliğin yapısı konusunda kişinin kendi davranışlarını düzenlemesine ve kendi yeterliğine ilişkin algısına önem vererek öz düzenleme ve öz yeterlik kavramlarını ortaya atmıştır. Öz düzenleme, bireyin, kendi davranışlarını gözden geçirmesi, değerlendirmesi, yönlendirmesi ve

kontrol etmesidir. Öz yeterlik ise, bireyin karşılaşılabileceği çevresel olayların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin yargısıdır. Yani burada önemli olan kişinin becerilerinden ziyade becerileri ile neler yapabileceğine ilişkin algısıdır. Bandura'ya göre kişiliğin gelişimi ise kişinin öğrenme tarihçesinde yatmaktadır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2009).

Hümanistik yaklaşımın öncülerinden Carl Rogers'a göre kişiliğin en temel düzeyleri içsel olarak olumlu bir nitelik taşır ve insanın doğasında bulunan gerçekleştirme eğilimi ideal şartlarda bu olumlu ve yapıcı potansiyelleri seçip geliştirecektir. Rogers'ın iyimser yaklaşımı insanların yıkıcı ve acımasız davranışlara yönelik bir kapasitesinin de olduğunu yok saymamakta, fakat bu yıkıcı ve acımasızlığı dışsal güçlere bağlamaktadır. İnsanların kapasitelerini gerçekleştirme yolunda engeller vardır ve elverişsiz koşullar insanın olumlu içsel doğasına aykırı bir biçimde davranmasına neden olabilir. Hatta tüm psikolojik problemler bu gerçekleştirme eğiliminin engellenmesinden kaynaklanmaktadır. Rogers, gerçekleştirme eğiliminin organizmanın tamamını kapsadığını düşündüğünden kişilikle ilgili spesifik yapısal kavramlar öne sürmeye ihtiyaç duymamıştır. Rogers'a göre bütün insanlar, özellikle ebeveynleri ve hayatındaki önemli kişilerden saygı, kabul görme ve onlarla sıcak bir ilişki kurma ihtiyacı duymaktadır, buna Rogers olumlu saygı ihtiyacı adını vermiştir. Bu ihtiyaç ömür boyu devam eder ve bu ihtiyacı karşılamak için gösterilen çabalar kendini gerçekleştirmenin en büyük engelidir. Rogers, acı verici intrapsişik çatışmalar yaşadığımızı düşünen Horney ile aynı fikri paylaşmakla birlikte benlik ve benlik kavramı terimleri arasında bir ayrım yapmaktadır. Benlik, organizmik benliğin dayandığı gerçektir, benlik kavramı ise kişinin kendini algılama biçimidir ki bu algı her zaman kişinin organizmik benliği ile tutarlı olmayabilir (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2009).

Kişiliği açıklama konusunda literatürde birçok yaklaşım öne sürülmekle birlikte, kişisel farklılıklara odaklanan ve gözlemlenebilen davranış biçimlerinden hareketle ortaya konan "özellik yaklaşımı"nın ön plana çıktığı görülmektedir (Basım, Çetin ve Tabak, 2009). Bu çalışmada da, Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramı baza alınarak geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanıldığından ve kişilik alt boyutlarının, araştırmanın bağımlı değişkeni olan evlilik doyumu ile ilişkisi incelendiğinden bu kurama daha ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

1.3.1. Özellikler (Traits) ve Kişiliğin Beş Boyutu Kuramı (Beş Faktör Kişilik Özellikleri Kuramı)

Özellik (trait) yaklaşımı kuramcıları, gösterdikleri özelliklere göre insanları kategorize etmek için bir kişilik boyutu olarak özellik kavramını kullanmışlardır. Özellik yaklaşımı iki önemli varsayım üzerine temellenmiştir. Birincisi, özellik psikologları kişilik özelliklerinin geçen zamanla nispeten kalıcı olduğunu varsayarlar. İkinci sayılı; özellikler, durumlar karşısında kişilik özellikleri süreklilik gösterir. Özellik araştırmacıları genellikle bir kişinin belli bir durumdaki davranışını yordamakla ilgilenmezler. Bunun yerine genellikle beklendik olarak özellik sürekliliğinin belli bir bölümünde insanların nasıl bir sonuç elde ettiklerini belirleme çabası gösterirler. Özellik yaklaşımıcıları davranış altında yatan mekanizmaları belirlemeye daha az vurgu yapmaktadırlar. “İnsanlar niçin bu şekillerde davranıyorlar” sorusunu açıklamadan çok kişilik ve yordayıcı davranış üzerinde odaklanırlar. Bununla birlikte özellik araştırmacılarının sadece özellikleri tanımlamaya çalıştıkları sonucuna varmak hatalıdır. Özellikleri ve yordayıcı davranışı belirlemek, açıklayıcı süreç üzerinde sadece ilk adımdır (Burger, 2006).

Bu ilk adımdan sonra kişiliğin beş boyutta açıklanması 1960’lı yıllarda başlamış, 1980 ve 1990’larda hız kazanmıştır. 1980’lerin sonlarına doğru, kişilik psikologları kişilik alan yazınındaki karmaşık bulguların düzenlenmesi için anlamlı ve kullanışlı bir sınıflandırma sağlayabilen ‘Beş Faktör Modeli’nin beş güçlü faktörü üzerinde genel bir anlaşmaya varmışlardır. Kişiliğin temel boyutlarını temsil eden bu beş faktör dört önemli noktaya dayanmaktadır: a) boylamsal ve gözlemciler arası çalışmalar beş faktörü göstermektedir ve bu beş faktör davranış kalıplarını açığa çıkarma gücünü ve etkisini uzun süre korumaktadır; b) her bir faktörle ilişkili olan özellikler, bu özelliklerin araştırıldığı toplumun dilinde ve kişilik sistemlerinde bulunmuştur; c) bu beş faktör farklı yaş, cinsiyet, ırk ve dil gruplarında bulunmuştur, bununla beraber farklı kültürlerde farklı şekillerde ifade edilebilmektedirler; d) kalıtsallık kanıtı tartışılmıştır (Taggar, Hackett ve Saha, 1999; Costa ve McCrae, 1992; akt. Demirkan, 2006). Buna göre, sözü edilen beş faktör şu şekildedir:

- Dışadönüklük
- Yumuşak başlılık/ Geçimlilik
- Öz-denetim/Sorumluluk
- Duygusal Tutarsızlık

- Gelişime Açıklık (McCrae-John, 1990; akt.Demirci, 2003).

Dışadönüklük boyutu topluluğu sevmeye, girişkenlik, heyecan arama, sıcaklık ve aktiviteyi işaret eder (Costa-McCrae, 1992). Bu faktör içinde hangi özelliklerin merkezde hangilerinin çevrede olduğu hakkında farklı görüşler olduğu da belirtilmektedir. Örneğin Hans Eysenck'in sosyallik ve tepkisellik özelliklerini ayırmanın yararlı olacağı ifade edilirken Robert Hogan, bu faktörü sosyallik ve girişkenlik olarak ikiye ayırarak modeli güçlendirmek gerektiğini vurgulamıştır. Tepkiselliğin sosyallığe göre daha kuramsal ve güçlü ilişkiler gösterdiğine işaret edilmiştir (Kahveci, 2001). Goldberg'ın analizlerinde ise baskınlık ve aktivite dışadönüklük boyutunun temelini oluşturmaktadır (Demirci, 2003). Bu faktörün alt boyutları olarak ise canlılık, girişkenlik ve ters alt boyut olarak içedönüklük karşımıza çıkmaktadır. Dışadönük bireylerde, özellikle edimsel olaylar etkili olmaktadır. Bunun için de ödül ve ceza sistemlerinin en çok etkilediği grup dışadönük kişiliğe sahip olanlardır (Girgin, 2007).

*Yumuşak başlılık*la ilgili kişilik özellikleri, kibarlık, esneklik, güven, işbirliğine açıklık, affetme, merhametlilik, empati, yumuşak kalplilik ve hoşgörü olarak açıklanmıştır. (Costa ve McCrae, 1992). Yumuşak başlılık boyutu, uzlaşmacılık ya da uyumluluk gibi isimlerle de kabul edilmektedir. Yumuşak başlılık, bireysel farklılık eylemleri içinde, sosyal uzlaşmacılık ve işbirliği açısından önem arz etmektedir. Özellik olarak, toplumsal olarak uyumluluk faktörü kadınlar üzerine atfedilen bir boyuttur (Girgin, 2007). Yumuşak başlılık boyutunda yüksek puan alan kişilerin bağımlı davranışlar içinde bulunmalarının yanı sıra nevrotik derecede yumuşak başlı olanların büyük ölçüde başkaları doğrultusunda davranışlar sergileyerek kendilerini yok etme görünümünde oldukları belirtilmektedir (Kahveci, 2001).

Sorumluluk faktörünün alt boyutlarını yeterlilik, düzen, görevşinaslık, başarı çabası, öz disiplin ve tedbirlilik olarak tanımlanmıştır. Düzenli, tedbirli, titiz, kendini kontrol etme ve bir amaca yönelik olma gibi özellikler sorumluluk faktörünün pozitif yönünden yük alırken, düşüncesizlik ve dikkatsizlik gibi özellikler ise bu faktörün negatif yönünden yük almaktadır (Costa ve diğerleri, 1991; Johnson ve Ostendorf,1993; akt.Tomrukçu, 2008). Birçok araştırmacı düzenli ve titiz olmayı, yüksek ego kontrolünü ve bir amaca yönelik olmayı bu boyutun olumlu ucuna atfetmiştir (Demirci, 2003). Sorumluluk boyutu beş faktör kişilik modelinde özdenetim kelimesi ile beraber kabul edilmektedir. Başarı odaklı olma ve zekâ ile ilişkilendirilmiş bir boyuttur. Ayrıca sorumluluk, özel yaşamımızda da iş hayatımızda da en

çok aranan özelliktir (Girgin, 2007). Sorumluluk boyutunun özellikle günlük yaşam olayları, okul, iş gibi alanlarda başarı sağlama konusundaki önemine dikkat çekilmiştir (Kahveci, 2001).

Duygusal dengesizlik bir kişinin yaşadığı endişe, kızgınlık, sıkıntı, düşünmeden hareket etme, güvensizlik ve depresyonu ifade etmektedir. Nörotizm olarak da adlandırılan bu boyutun psikolojik sıkıntı/stres ve değişken tepki vermeye yatkın insanları tanımladığı belirlenmiştir (Costa-McCrae, 1992; Tomrukçu, 2008). Alt boyutları; endişeye yatkınlık, kendine güven ve duygusal dengedir. Duygusal dengesizlikte, duyguların negatif ve pozitif eğilimlerinin ortaya konulması ifade edilmiştir. Duygusal dengesizlik puanının yüksek olması gergin, kaygılı, başkalarının onayına ihtiyaç duyan, kendinden emin olamayan, ruh hali istikrarlı olmayıp sürekli değişebilen, tutarsız bir kişilik şekline işaret eder. Duygusal dengesizliğin karşıt ucu duygusal dengedir. Duygusal denge, özellikle kişiler arası ilişkilerde belirleyici bir faktördür (Girgin, 2007).

Deneyime açıklık ile ilgili kişilik özellikleri hayal gücü, merak, özgünlük, fikirlere açıklık ve sanata duyarlılık olarak belirtilmektedir. Analitiksel, ilgi alanları geniş, meraklı, kültürlü, yenilikçi, zeki, bilgili gibi özelliklerin bu faktörün pozitif yönünden; buna karşın geleneksel, sıradan, kurallara uyma gibi özelliklerin ise bu boyutun negatif yönünden yük aldığı ifade edilmiştir (Costa ve McCrae, 1992; Tomrukçu, 2008). Beş faktör kişilik modeli içindeki son alt boyuttur. Bu faktör üzerine araştırmacılar tam bir fikir birliğine ulaşmamışlardır. Bu alt boyut bazen kültür olarak da isimlendirilmiştir. Deneyime açıklık alt boyutunun içeriğinde, kişilikte ayırt edici hayal gücü, yaratıcılık ve bunu gerçekleştirme gücü görülmektedir. Bu alt boyut bireyin göreceği eğitimle beraber değişiklikler göstermektedir (Girgin, 2007).

Bu çalışmada, beş faktör kişilik kuramının alt boyutlarında yer alan temel kişilik özelliklerinin yanı sıra affedicilik ve mükemmeliyetçilik de evlilik doyumu ile ilişkisi araştırılan kişilik özellikleri arasında yer almaktadır.

1.3.2. Affetme

Affetme konusunun son 20 yıldır sosyal bilimciler tarafından gittikçe artan bir ilgiyle çalışılmaya başlandığı görülmektedir (Bugay ve Demir, 2011). Son yıllarda araştırmacılar ve klinisyenler tarafından affetmenin; duygusal iyi oluşu sürdürmek, fiziksel sağlık ve sağlıklı yakın ilişkiler için önemli olduğu fark edilmeye başlanmıştır ve affetme özellikle evlilik ilişkisi için de önemli görünmektedir (Fincham, Hall ve Beach, 2006).

Affetme kavramının alan yazında yer alan birçok tanımından Enright ve Fitzgibbons'nin (2000) yaygın olarak kabul gören tanımına göre affetme, “Bireyin hata yaptığı düşünülen kişiye karşı geliştirdiği öfke, kızgınlık ve öç alma gibi olumsuz duygulardan bilerek ve isteyerek vazgeçmesi ve bu tepkilerin yerine merhamet, cömertlik ve yardımseverlik gibi olumlu tepkiler geliştirmeye çaba sarf etmesi olarak” açıklanmaktadır (akt. Bugay ve Demir, 2011). Bunun yanında Fincham, Hall ve Beach (2006); affetmenin yanlış eylemi mazur görmek, hata yapan kişiyi haklı çıkarmak, zarar verici olayı unutmak, uğranılan zarara göz yummak ya da hata yapan kişiyle uzlaşmaya çalışmak olmadığı noktasının araştırmacılar tarafından vurgulandığını rapor etmektedir. Hortwitz'e (2003) göre gerçek affetme, kişinin öfkesiyle arasındaki bilinçli ve bilinçsiz intrapsişik çalışmaları içerir.

Yakın ilişkilerde ve evli çiftlerde bağışlama, bağışlamanın bileşenleri ve bağışlama süreci, bağışlama ve bireysel değişkenlerle bağışlamanın ilişkisi gibi konularla ele alınmaktadır. Yapılan çalışmalarda bağışlamanın en iyi yordayıcılarının 2. tür kıskançlık tetikleyicileri, empati, incinme derecesi ve benlik saygısı olduğu saptanmıştır. Bu değişkenler arasında sadece incinme algısının bağışlamayı olumlu olarak yordadığı, diğer değişkenlerin evli bireylerde bağışlamayı anlamlı olarak yordamadığı tespit edilmiştir (Alpay, 2009).

Hepp-Dax'in (1996) rapor ettiği gibi affetme, çok boyutlu psikolojik bir yapı olarak birtakım düzeyler ile tanımlanmıştır. Affetme düzeyleri; kişisel affetme (kendini affetme), kişilerarası affetme (diğerini affetme), ortak (communal) affetme (bir toplulukta etnik grupların birbirini affetmesi), ulus içindeki toplulukları affetme (bir ülkede farklı toplulukların birbirini affetmesi) ve uluslararası affetme (farklı ulusların birbirini affetmesi) olarak ifade edilmektedir (akt. Sarıçam ve Akın, 2013).

Affetmeyi anlamak için son yıllarda birçok model geliştirilmiştir. Bu modeller, genellikle insanların psikolojik sağlığı için affetmenin gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar (Bugay ve Demir, 2012).

1.3.2.1. Psikanalitik Model

Affetme konusu, ilişkilerde devamlılığı sağlama ve mağdur tarafın psikolojik iyiliği açısından önemlidir. Öneme rağmen affetme, psikanalitik alan yazında çok fazla yer bulamayan bir konu olmuştur (Şahin, 2013).

Horwitz (2005), affetme çalışan analistlerin tipik olarak üç engelle karşılaştıklarını ifade etmiştir. Bu engellerden ilki; affetme genellikle kişilerarası bir harekettir ve içsel temelleri belirgin değildir. İkincisi; affetme genellikle mazoşist bir tepki oluşturma şekli olan diğer yanağını dönme veya iyi geçinmek için kişinin öfkesini bastırma anlamına gelir; gerçek affetme ve onun tersi olan sözde affetme gibidir. Üçüncü engel ise affetme teriminin genel olarak dini topluluklar tarafından öncelenmiş olması, bilimsel ve psikanalitik söylemin dışında görülmesidir (akt. Şahin, 2013).

Taysi (2007), psikodinamik yaklaşımda, affetmenin gelişiminin anne-bebek ilişkisi açısından açıklanmaya çalışıldığını ve affetmenin psişik gelişiminin, anne-bebek ilişkisine dayandığını bildirmektedir. Bu ilişkide anne, bebeğinin kendisini kullanmasına izin vermekte ve onun hiç tükenmeyen isteklerine cevap vermektedir. Bebeğin anneyi kullanması ve bu isteklerine kırsa bile annenin bebeği affedici bir tutum içinde kabul etmesi, bebeğe affetmeyi öğretmektedir.

1.3.2.2. Süreç Modelleri

McCullough ve Worthington (1994) süreç modellerini, affetmeye dâhil olan psikolojik ve kişilerarası süreçlerle tanımlamakta ve içsel ve kişilerarası süreç modelleri olarak alt gruplara ayırmaktadır (akt. Şahin, 2013).

1.3.2.2.1. İçsel Süreç Modelleri

Enright, Freedman ve Rique (1998), Enright ve The Human Development Study Group (1991) ve Fincham (2000)'e göre, tek taraflı bağışlama olarak da anılan içsel süreç modelinde bağışlama süreci hata işleyen tarafa bağlı olmaksızın tamamen içsel bir süreç olarak meydana gelir. Bağışlamak için hata işleyen kişiden hiçbir beklenti yoktur. Bu çeşit bağışlama tüm dışsal koşullardan bağımsız olarak bağışlayanın kendi belirlediği zamanda gerçekleşir (akt. Ergüner-Tekinalp ve Terzi, 2012).

1.3.2.2.2. Kişilerarası Süreç Modelleri

David W. Augsburger, Jacob A. Loewen ve Michele Killough Nelson gibi bazı teorisyenler affeden ve affedilenin ikisinin de dâhil olduğu kişilerarası süreç modellerini tanımlamaktadırlar. Martin'in (1953) modeli affetme ile ilgili, (a) intikam almayı reddetmek veya sürekli bozuk bir ilişkiyi kabul etmek; (b) özür dilemek veya ilişkinin yeniden kurulmasını arzu etmek; (c) suçu işleyeninin ilişkiye zarar veren nedenleri açıklaması veya şikâyet etmesi; (d) suçlunun pişmanlığı ve (e) karşılıklı güven ve inanca dayalı ilişkinin yeniden kurulması olmak üzere beş aşama öne sürmektedir (akt. Şahin, 2013).

Aynı zamanda, Enright ve Human Development Study Group (1991) bağışlamayı aşamalı bir model olarak görmekte ve bağışlamanın dört evrede gerçekleştiğini vurgulamaktadırlar. İlk olarak *Ortaya çıkma evresinde*, kişi acı içindedir ve adaletsizlik duygusu yaşar, birey bu acının kendisini nasıl etkilediğinin farkına varır. *Karar evresinde* kişi kararını uygulamaya geçirmeden önce bağışlama fikrini ve bağışlamanın neleri içerdiğini düşünmeye başlar. *Çalışma evresinde*, birey hata yapan kişiyi yeni bir bakış açısıyla algılamaya başlar, hatayı ve hata yapan kişiyi yeniden gözden geçirir. Bu yeni bakış açısı hata yapan kişiye karşı empati ve merhamet duygularının ortaya çıkmasına sebep olur. *Sonuç evresinde* ise birey bağışlamayı hata yapan kişiye karşı verilmiş bir hediye olarak yeniden anlamlandırır ve iyileşme duygusu yaşar (akt. Ergüner-Tekinalp ve Terzi, 2012). Herman (1992) gibi bazı araştırmacılar da tek tanrılı dinlerde vurgulanan bağışlamanın bile koşulsuz olmadığını, hata işleyen tarafın bağışlanmayı dilemeden ve hak etmeden bağışlanmanın mümkün olmayacağını dile getirmişlerdir (akt. Ergüner-Tekinalp ve Terzi, 2012).

1.3.2.3. Piramit Model

Worthington'un (1998) piramit modeline göre, danışanlara başkalarının hatalarını affetmeyi öğretmek, olumsuz hisler ve düşüncelerle baş etmeleri, iyilik hallerini muhafaza etmeleri ve sosyal ilişkilerini düzenlemeleri için önemli bir yoldur (akt. Bugay, 2010). Worthington'ın insanların dinî inançlarını değiştirmeden, dinî bağışlama ritüeline yeni bir bakış açısı kazandırma amacıyla üzerinde çalıştığı ve "Reach" adını verdiği bağışlama süreci modeli şu şekildedir:

- a. Acıyı geri çağırma (**R**ecall the hurt)
- b. Size acı veren kişi ile empati kurma (**E**mpathize with the one who hurt you)
- c. Bağışlamanın bir tür kendinden ödün verme olarak düşünülmesi (**A**ltruistic gift of forgiveness)
- d. Bağışlamayı yerine getirme (**C**ommitment to forgiveness)
- e. Bağışlamayı bırakmama (**H**old on to the forgiveness)

Bağışlayacak kişiye yardımcı olması için geliştirilmiş bu modelin ilk aşamasında: Kişinin yaşadığı kötü olayı, zihninde tekrar canlandırması istenir. İkinci aşamada, suçlunun hatırlanması ve o kişinin bunu neden yapmış olabileceğinin düşünülmesi istenir. Suç işleyen kişinin korku ve acı hissettiği için ya da incinmiş olduğundan suçu işlemiş olabileceğini düşünmek o kişiyi bağışlamaya olumlu bir etki yaratabilir. Üçüncü olarak bağışlamaya yardımcı bir başka etken olarak, yaşanan acı olayın yeni bir bakış açısı kazandırdığının düşünülmesi istenir. Dördüncü olarak, kişinin bağışlamak için kendine söz vermesi istenir. Beşinci ve son olarak bağışlayan kişiden bağışlamayı devam ettirmesi istenir. Bağışlayanın intikam düşüncesinden ve kendine acıtmaktan vazgeçmesi istenir. Bu vazgeçmenin, bağışlayanın kendi psikolojik iyiliği için daha iyi olduğunun farkına varması istenir (Kara, 2009).

Berry ve Worthington (2001); McCullough, Fincham ve Tsang (2003) ve Fincham ve Beach (2002) yapılan çalışmaların, affetmenin; aile, arkadaş ve romantik ilişkiler gibi kişiler arası ilişkilerin kalitesini ve doyumu yükselttiğini ifade etmişlerdir ve buna ek olarak Brown (2003), Brown ve Phillips (2005), Maltby, Macaskill ve Day (2001) ve McCullough ve Witvliet (2002) affetmenin öfke, kaygı ve depresyon gibi olumsuz tepkilerde azalma sağlayarak bireyin fiziksel ve psikolojik iyilik halinde yükselmeye sebep olduğunu rapor

etmişlerdir (akt. Bugay ve Demir, 2011). Bugay (2010) ise affetmenin bireylerin kendine olan saygısını yükseltmede, depresyonu ve romantik ilişkilerde ve evliliklerde psikolojik olarak kötüye kullanılmışlık sonrası hissedilen stresi azaltmada önemli etkileri olduğunu belirtmektedir.

Affetme, daha çok son dönemlerde popülerlik kazanan bir çalışma konusu olduğundan alan yazında ilgili pek az araştırmaya rastlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada affetme konusu, bir tutumdan ziyade affedicilik kişilik özelliği olarak ele alınmıştır.

1.3.3. Mükemmeliyetçilik

Mükemmeliyetçilik kavramı, çeşitli kişilik kuramcıları ve günümüz araştırmacılarının ilgi odağı olmuştur. Pek çok araştırmacının ilgisini çekmenin yanı sıra, mükemmeliyetçiliğin herkes tarafından kabul edilen tek bir tanımına rastlanmamaktadır (Koydemir, Sun-Selişik ve Tezer, 2005).

Alfred Adler, mükemmeliyet çabasını doğuştan gelen ve yaşamın bir parçası olan bir duygu olarak tanımlamıştır (Cenkseven ve Kırdök, 2007). Mükemmeliyetçilik genel olarak, kişinin performanslarında aşırı yüksek standartlar belirlemesi olarak tanımlanır (Altun ve Yazıcı, 2012). Mükemmeliyetçiliğin bir başka tanımı ise, kusursuzluk için çabalama (Flett ve Hewitt, 2002) ya da ulaşılamaz yüksek standartlara ulaşma ve bu standartları koruma eğilimi (Hill, Zrull ve Turlington, 1997) olarak bilinen bir kişilik özelliği olduğudur (akt. Uz-Baş, 2010).

Yapılan ilk tanımlara bakıldığında, yalnızca kişinin kendine yönelik mükemmeliyetçiliğini ele alındığı görülmektedir. Fakat zamanla bireyin kendi içindeki bileşenleri kadar kişiler arası bileşenleri üzerinde de durulmuş, mükemmeliyetçilik tek boyutlu bakış açısından ziyade çok boyutlu bir bakış açısıyla incelenmeye başlanmıştır. (Altun ve Yazıcı, 2012).

Hewitt ve Flett (2002) mükemmeliyetçiliği çok boyutlu bir yapı olarak ele almış, boyutlarını şu şekilde açıklamışlardır: *Kendine yönelik mükemmeliyetçilik*, bireyin kendisi için gerçekçi olmayan standartlar koyması, kendisini aşırı eleştirel bir biçimde değerlendirmesi ve mükemmeli elde etme ve hatalardan kaçınma için yüksek bir motivasyona sahip olmasıdır.

Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ise yine aynı bileşenleri içermektedir. Ancak buradaki fark, bireyin kendi koyduğu ulaşılması güç standartlara, çevresindekilerin uymasını beklemesidir. Bu anlamda da başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, mükemmeliyetçiliğin kişilerarası bir boyutu olarak görülmektedir. Son olarak, *başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik* bireyin, başkalarının kendisi ile ilgili gerçekçi olmayan beklentilerinin olduğu ve kendisini aşırı ölçüde eleştirdiklerini düşündüğü boyuttur. Burada önemli rolü bireyin algıları oynamaktadır çünkü birey, çevresindeki kişilerin kendisinden mükemmel ya da kusursuz davranışlar beklediğini algılamaktadır (akt. Koydemir, Sun-Selişik ve Tezer, 2005). Buna ek olarak, mükemmeliyetçiliğin ilk çalışıldığı dönemlerde olumsuz olarak nitelendirilmekte olduğu, fakat daha sonra yaygın olarak olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik olarak iki boyutlu olarak kabul edilmeye başlandığı görülmektedir. Gerçekçi olmayan aşırı derecede yüksek standartlar belirlemek, başarılarından tatmin olamamak, başarısızlık korkusu ile erteleme davranışında bulunmak mükemmeliyetçiliğin olumsuz boyutunu oluştururken; ulaşılabilir derecede yüksek standartlar belirlemek, esnek davranabilmek, başarılarından memnun olmak ve başarısızlık sonucunda yıkılmamak olumlu mükemmeliyetçilik boyutunda yer alan davranışlardır (Altun ve Yazıcı, 2012).

Mükemmeliyetçiliğin kaynağı konusunda Flett ve arkadaşları, bireylerin içerisinde buldukları aile ya da sosyal çevre ile başa çıkabilme mekanizması olarak mükemmeliyetçilik geliştirdikleri, bu ortamların oldukça sert ve zor şartlara sahip olduğu görüşünü öne sürmektedirler (Pirinççi, 2009). Bowers (2012), mükemmeliyetçiliğin kökenlerini şu şekilde belirtmektedir:

1. Toplumun çocuğu, topluma uyumlu birey haline getirme çabası ve bireyin de değer verdiği kişilere onları sevdiğini göstermek için bu çabayı benimsemesi,
2. Bireyin kaotik bir ailede büyümesi, kaostan ve sorunlardan uzak kalmak için gösterdiği hassasiyet,
3. Ailenin yüksek başarı beklentisi,
4. Narsistik kişilik özellikleri olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları,
5. Toplumun bir ferdi olarak, toplum içinde mutlu olma çabası,
6. Okulun, çocuktan mükemmel performans beklemesi,

7. Medyanın mükemmeli ve ideali göstermesi ve bireyleri bunun için yönlendirmesidir (akt. Kahraman, 2013).

1.3.3.1. Mükemmeliyetçilik ile İlgili Kuramsal Görüşler

Sigmund Freud, mükemmeliyetçiliğin süperego tarafından kontrol edilip, belirlenen bir durum olduğunu öne sürmüştür. Freud'un bu kuramı doğrultusunda mükemmeliyetçi bireylerin kendileri için katı kural ve istekler belirledikleri ve mükemmele ulaşmaya çalıştıkları düşüncesine varılmaktadır (Pirinççi, 2009).

Alfred Adler'e göre bebek dünyaya geldiğinde bakıma muhtaç ve güçsüz bir varlıktır. Birey çocukluk dönemindeki yetersizliğinden ve çevreye olan bağımlılığından dolayı yaşamına bir çaresizlik içinde başlar. İşte bu çaresizlik aşağılık duygularını meydana getirir. Bu aşağılık duyguları; diğer insanlar üzerinde kişisel bir üstünlük elde etmek için gelişirse, bu durum bireyde sosyal açıdan olumsuzluğa yol açar. Bu tip bireylerin aşağılık duyguları bu durumun üstesinden gelmeye çalışmaktan çok mükemmeliyetçi hislere sebep olur (Lasota, 2005; akt. Büyükbayraktar, 2011).

Karen Horney (1950) de Freud'a benzer olarak, mükemmeliyetçi kişileri kendilerine güvenmediklerinden ötürü mükemmele ulaşarak kendilerine olan güveni arttırmayı amaçlayan, nevrotik bir şekilde imkânsız hedeflere ulaşmaya çabalayan bireyler olarak değerlendirmektedir (Yıldız, Sezen ve Yenen, 2007; akt. Pirinççi, 2009).

Albert Bandura'ya göre öğrenme başka insanların eylemlerini gözlemleyerek, okuyarak ya da duyarak meydana gelir ve bu tür öğrenmeye model alarak öğrenme adı verilmektedir. Bandura, pekiştirmenin davranışın öğrenilmesinde önemli bir yeri olduğunu kabul etmekte fakat davranışların çoğunun sadece pekiştirme ve cezalandırma gibi yavaş süreçlerle öğrenilemeyecek kadar karmaşık olduğunu da ifade etmektedir. Burada ödüllendirilecek davranışın belirlenmesi ve model alınarak öğrenilecek davranışın altında, kişinin bilişsel değerlendirmesi yatmaktadır (Burger, 2006). Bu açıdan, eğer pekiştireç yalnızca mükemmele ulaşıldığında veriliyorsa; birey bu yaşantı yoluyla mükemmelliği, pekiştireç kazanmak için bir ihtiyaç olarak öğrenecektir. Mükemmelin altında sonuçlar ortaya çıktığında, birey cezalandırılmayı bekleyecektir ki bu bireyi küçük düşürücü bir durumdur. Bu nedenle; davranışla ilgili pekiştireçlerden ileri gelen tüm alanlarda en yüksek standartlara

sahip olma, mükemmeliyetçi eğilimlerle kendini göstermektedir. Bu kurama göre; sorun yaratan (problemlili), mükemmeliyetçi davranış; mükemmellik düzeyi oldukça yüksek olduğunda ve bireyin elde edeceğini düşünmesine rağmen hedefe ulaşamadığında oluşur. Bu durum da genellikle depresyon ya da anksiyeteye sebep olur. Dahası, bireyde olumlu pekiştireci kazanma çabasının, cezadan kaçmaktan daha çok yerleşmesi, bazı mükemmeliyetçi davranışların sorun yaratıcı (problematik) doğasına için de etkili olabilmektedir (Borynack, 2003; akt. Şirin, 2011).

Albert Ellis'in *Akılcı Duygusal Davranış Terapisi Modeli*'ne göre, kişilerin yaşadıkları problemlerde kendi düşünce yapıları önemlidir. Bu modele göre problemin temelinde kişinin mantıksız inanç ve düşünceleri yer alır. Başkaları tarafından sevilip onaylanmanın gerekmesi, tamamen başarılı ve yetenekli olmanın mecburi olması, yanlış yapanların cezalandırılmasının gerekmesi gibi inançlar Ellis'in bahsettiği gerçekdışı inançlar arasındadır. Bunların yanında, her problemin bir tane ve mükemmel bir çözümü olduğu ve bu çözümün bulunamadığı takdirde sonucun felaket olacağı, mantıksız inançlar arasındadır (Şahin, 2011). Martin M. Antony ve Richard P. Swinson (2000), Ellis'in yaklaşımından etkilenerek, mükemmeliyetçi kişilerin özelliklerini açıklamışlardır. Bunlar;

- 1. Aşırıya kaçmak:** Aşırıya kaçmak bir davranış hata olmayacağından emin olana kadar tekrarlamaktır.
- 2. Aşırı kontrol etme ve teminat arayışı:** Mükemmeliyetçiler işleri düzgün yaptıklarından emin olmak isterler. Bu nedenle doğru yapıp yapmadıklarını sıklıkla kontrol ederler ve beklenen standarda ulaşip ulaşmadıkları hakkında sürekli teminat alma eğilimine sahiptirler.
- 3. Aşırı düzenleme ve liste yapma:** Mükemmeliyetçiler yapılacaklar listesi ya da eşyaları belli bir düzene göre dizme gibi detaylarla çok meşgul olurlar. Bu detaylar bir dereceden sonra kişinin işlerini bitirmesine engel olabilmektedir.
- 4. Karar verme güçlüğü:** Mükemmeliyetçiler genellikle karar vermede güçlük yaşarlar. Çeşitli alternatiflerle karşılaşan mükemmeliyetçi bireyler genellikle geri dönüşü olmayan hatalar yapmaktan korkarlar.
- 5. Erteleme:** Mükemmeliyetçiler bir işe başlamayarak işi mükemmelin altında yapma olasılığını ortadan kaldırma düşüncesine kapılabilirler.
- 6. Yetki verememe:** Mükemmeliyetçi birey karşısındakinin işi mükemmel yapacağına güvenemediğinden işbirliği yapamaz, başkasına yetki veremez, bütün işi tek başına yapmaya çalışır. Bu da mükemmeliyetçi kişinin iş yükünün artmasına neden olur.

7. Çok çabuk pes etme: Mükemmeliyetçi bireyler, belli bir amaca ya da hedefe ulaşamayacakları endişesiyle denemekten vazgeçebilirler (akt. Yatar-Yıldız, 2007).

Mükemmeliyetçilik, kişinin en iyiyi yapma veya en iyiye ulaşma çabası gibi pozitif motivasyon şeklinde de algılanmasına rağmen, aslında olumsuz taraflarının olduğu bazı araştırmalar ve makalelerde konu olmuştur (Er ve Sönmez, 2009). Örneğin çeşitli çalışmalarda mükemmeliyetçiliğin düşük benlik saygısı, depresyon (Flett, Hewitt, Blankstein ve O'Brien, 1991) ve kaygı (Antony, Purdon, Huta ve Swinson, 1998) gibi olumsuz psikolojik sonuçlarla bağlantılı olduğu bulunmuştur. Ayrıca mükemmeliyetçiliğin stres ve sınav kaygısı (Bieling, Israeli ve Antony, 2004), intihar (Callahan, 1993), yeme bozuklukları (Castro ve ark., 2004) ve obsesif-kompulsif belirtilerle (DeKryger, 2005) ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (akt. Uz-Baş, 2010).

Mükemmeliyetçilik kavramı bazı araştırmacılar tarafından olumsuz bir kişilik özelliği olarak nitelendirilirken, bazı araştırmacılar ise hem olumlu hem de olumsuz yönünün olabileceğini ifade etmektedir. Olumlu olması kişiyi daha kaliteli ve nitelikli ürünler ortaya koymaya yönlendirmesi, olumsuz olması ise mükemmellik standartlarının bazı durumlarda kişilerin ulaşamayacağı kadar yüksek olması sonucunda kişide mükemmel ulaşma çabasının katı öz eleştirilere sebep olarak sosyal ve psikolojik problemlere yol açmasını ifade etmektedir (Deniz, 2011). Hamachek (1978), mükemmeliyetçiliği iki şekilde tanımlamıştır. Bunlar, normal ve nevrotik mükemmeliyetçiliktir. Kişiyi zarar veren mükemmeliyetçiliği nevrotik olarak adlandırmıştır; fakat normal mükemmeliyetçiliği başarının arzu edilen sağlıklı bir bileşeni olarak görmüştür. Hamachek, normal mükemmeliyetçileri özenli bir çabanın sonucundan gerçek bir haz elde eden bireyler olarak betimlemiştir. Diğer yandan nevrotik mükemmeliyetçiler, kendilerinden ve performanslarından memnuniyet sağlamadan yoksun kalmaktadırlar. Başka bir deyişle, nevrotik mükemmeliyetçiler kusurlarına odaklanırken, normal mükemmeliyetçiler güçlü yanlarını göz önünde bulundurmaktadırlar (akt. Yılmaz-Çelik, 2013). Sağlıklı mükemmeliyetçiler yüksek kişisel standartlara sahiptirler fakat duruma göre esnek bir tutum takınabilirler ve hedefledikleri yüksek standartlara ulaşmasalar bile elde ettiklerinden doyum sağlayabilirler. Sağlıklı mükemmeliyetçilerin, motivasyonları yüksektir ve büyük başarılar sağlayabilirler. Enerjilerini başarıya yönlendirebilirse kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilir. Ancak nevrotik, sağlıksız mükemmeliyetçiler, hedefledikleri yüksek standartlara ulaşsalar dahi bununla yetinmezler ve çabalarının yetersiz olduğunu daha

iyisini neden yapamadıklarını sorgularlar. Bu durumda onlarda bilişsel ve fiziksel sorunlara yol açabilir (Kıral, 2012).

1.4. MUTLULUK

Mutluluğun anlamı, insanların nasıl mutlu oldukları, antik çağlardan beri tartışılmış ve tanımlanmaya çalışılmıştır. Mutluluk, o zamanlardan bu yana filozofların dikkatini çeken ve üzerinde durdukları bir konudur (Tuzgöl-Dost, 2007). Örneğin; Aristoteles, mutluluğu “ruhun mükemmel uygun etkinliği” olarak tanımlamaktadır (Büyükdüvenci, 1993).

Mutluluk kavramının alan yazındaki karşılığı, çoğunlukla öznel iyi oluş olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir ve Koruklu, 2011). Modern psikolojide Ed Diener’in öznel iyi oluş kavramını ele almasına uygun olarak mutluluk, olumlu duygulanım ve yaşam doyumu bakımından da tanımlanmaktadır (Şahin ve arkadaşları, 2012). Yaşam doyumu, insanın mutluluğu ile ilgili kavramlardan öznel iyi oluşun bilişsel yönünü temsil etmektedir (Tuzgöl-Dost, 2007). Cooper (1998) yaptığı çalışmada kişiliğin yaşam doyumu ile mutluluğu güçlü bir şekilde yordadığını tespit etmiştir. Kişilik özellikleri beş faktör modeline göre gruplandırıldığında; dışadönüklük, nörotizm, uyumluluk, sorumluluk ve açıklığın öznel iyi olmayla ilişkisi olduğu ortaya konmuştur (akt. Saygın ve Arslan, 2009). Öznel iyi oluşla ilişkisi açısından en çok üzerinde durulan özellikler ise dışa dönüklük ve nevrotizmdir. Araştırmalar, kişilik özellikleri arasında en fazla üzerinde durulan özellik olan dışa dönüklük ile iyi oluş arasında önemli ilişkilerin olduğunu göstermiştir. İyi oluşla dışa dönüklüğün güçlü bir ilişkisi olduğu düşünüldüğünde yalnızlığın yaşam doyumunu azaltan bir etken olması beklenen bir durumdur (Tuzgöl-Dost, 2007).

Mutluluğun belirleyicilerinin ne olduğu ve elde edilebilir olup olmadığı ile ilgili de pek çok araştırma yapılmıştır. Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade (2005), yaptıkları bir meta-analiz çalışmasında, mutluluğu belirleyen faktörleri üç grupta toplamışlardır: Bunlardan ilki yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaşanılan yer gibi demografik değişkenleri içeren yaşam şartlarıdır. Yaşam şartlarının mutluluğu %10 oranında etkilediği rapor edilmiştir. İkinci grup, genetik özelliklerdir. Genetik özelliklerin mutluluğu % 50 oranında etkilediği bulunmuştur. Üçüncü grup ise amaçlı etkinliklerden oluşmaktadır. Amaçlı etkinliklerin mutluluğa etkisi % 40 olarak ifade edilmiştir. Amaçlı etkinlikler kapsamında, iyilik yapmak (özgecilik), mutlu olmaya yönelik doğrudan faaliyetler, dini inancın gereğini yerine getirmek, sosyal ilişkileri

geliştirmek, egzersiz yapmak, olumlu düşünmek gibi faaliyetler bulunmaktadır (akt. Doğan, Sapmaz ve Akıncı-Çötök, 2012).

Diener ve Tamir (2004), sosyal desteğin öznel iyi oluşa etki eden önemli faktörlerden biri olduğunu düşünmektedir. Mutlu ve nispeten daha az mutlu insanlar karşılaştırıldığında sonuçlar, mutlu insanların aynı şekilde yüksek kalitede arkadaş ilişkilerine, aile desteğine ve romantik ilişkilere sahip ve daima yakınları ile güçlü sosyal ilişkiler içinde olduklarını göstermektedir (akt. Saygın ve Arslan, 2009).

Bu araştırmada mutluluk kavramı, genel bir öznel iyi oluştan ziyade ikili ilişkilerdeki mutluluk boyutunda detaylandırılarak çalışılmıştır.

1.5. PROBLEM CÜMLESİ

Bireylerin evlilik memnuniyeti demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresi) göre farklılaşmakta mıdır ve ilişkilerdeki mutluluk düzeyi, mükemmeliyetçi kişilik özelliği, affedicilik özelliği, dışadönüklük özelliği, yumuşak başlılık, sorumluluk sahibi olma özelliği, duygusal anlamda istikrarlı olmama ve farklı deneyimlere açık olma özellikleri evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

1.5.1. Alt Problemler:

1. Evlilik memnuniyeti düzeyi bireylerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Evlilik memnuniyeti düzeyi bireylerin yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Evlilik memnuniyeti düzeyi bireylerin eğitim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Evlilik memnuniyeti düzeyi bireylerin çocuk sayılarına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Evlilik memnuniyeti düzeyi bireylerin evlilik sürelerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. İlişkilerdeki mutluluk düzeyi evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?
7. Mükemmeliyetçi kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

7.a. Kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

7.b. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

7.c. Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

8. Affedici kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

9. Beş faktör kişilik özellikleri evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

9.a. Dışadönük olma kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

9.b. Yumuşak başlı olma kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

9.c. Sorumluluk sahibi olma kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

9.d. Duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

9.e. Deneyime açık olma kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordamakta mıdır?

1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı ilişkisel ve kişisel özelliklerin evlilik memnuniyetini ne düzeyde yordadığını incelemektir. Çalışmanın evlilik alan yazınına katkıda bulunacağı gibi evliliğin süresini ve memnuniyetini arttırmak amacıyla hazırlanacak olan programlara da ışık tutması beklenmektedir. Bu yönde başarıya ulaşan evlilik ve çift danışmanlığı programlarının boşanma oranını da etkileyeceği tahmin edilmektedir.

Birçok insan için ilişki doyumu önemlidir ve bundan dolayı evlilik ilişkisinin zaman içinde nasıl gelişip değiştiğini anlamak değer kazanmaktadır. Evlilikleri memnuniyetle devam eden ve bu başarının büyüsunü öğrenebileceğimiz bireyler vardır. Süresi göz önünde bulundurulduğunda, uzun süren evliliklerin süresi ve başarısı kendilerine özeldir. Evliliklere ilişkin yapılan çalışmalar sürecin neden ve nasıl uzun sürdüğü konusunda bazı önemli konuları anlamamıza yardımcı olacaktır. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı, ilişkisel ve kişisel özelliklerin evlilik memnuniyetine ne gibi katkıları olduğunu çok yönlü olarak anlamaktır.

1.7. SAYILTILAR

1. Katılımcıların ölçek sorularına içtenlikle cevap verdiği varsayılmıştır.

1.8. SINIRLILIKLAR

Araştırma verileri, 2014 yılında toplanmış olup toplam 378 evli birey ile sınırlıdır. Ayrıca çalışmanın doğası gereği kolay ulaşılabilir örneklem tercih edilmiş ve verilerin toplanmasında kartopu tekniği kullanılmıştır. Uygun örnekleme yönteminin tercih edilme sebebi, araştırmanın konusu dolayısıyla katılımcı bulmakta yaşanan sınırlılıklardır; ki veri toplama aşamasında araştırmanın konusunu mahrem bulduğu gerekçesiyle araştırmaya katılmayı reddeden bireylerle karşılaşmıştır. Buna önlem olarak verilerin toplanması kısmında ayrıntılı olarak açıklanan kapalı zarf yöntemi kullanılsa da bu durum, bir sınırlılık yaratmıştır.

Araştırmanın bir başka sınırlılığı; evlilik uyumu araştırmalarında eşlerden toplanan veriler üzerinde genellikle eşleştirme uygulaması yapılmaktadır; ancak bu uygulama, örneklem sayısını azaltmanın yanı sıra çalışmanın geçerliliğini de etkileyebileceğinden bu araştırmada tercih edilmemiştir.

1.9. TANIMLAR

Evlilik memnuniyeti: Tezer'e (1996) göre evlilik memnuniyeti kavramı bireyin, evlilik ilişkisi içerisindeki gereksinimlerini karşılama derecesine ilişkin algısını ifade etmektedir. Bu çalışmada da evlilik memnuniyeti düzeyi, yine Tezer (1996) tarafından geliştirilen Evlilik Yaşamı Ölçeği ile ölçülmüştür.

Kişilik: Bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir. Kişiliğin ölçümü; geçerliği, güvenilirliği ve tutarlılığı yüksek olarak geliştirilen kişilik testleri ile mümkün olmaktadır (Cüceloğlu, 1994). Bu çalışmada kişiliğin beş temel faktörünü ölçmek üzere yukarıda detaylı bir biçimde açıklanan Beş Faktör Kişilik Kuramı dikkate alınarak Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır.

Affetme: Enright (1996) affetmeyi, "birinin, haksız yere inciten başka birine karşı, sevgi, cömertlik ve merhamet gibi hak edilmeyen hislerin teşvik edilmesiyle, kızma, olumsuz yargılama ve ilgisiz davranma gibi hisleri isteyerek terk etmesi olarak ifade etmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışmada affetme, kişide var olan bir eğilim ve kişilik özelliği

olarak çalışılmıştır. Bu araştırmada affetme eğilimini ölçmek üzere Berry, Worthington, O'Connor, Parrot ve Wade (2005) tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlaması Akın ve Sarıçam (2013) tarafından yapılan Affedicilik Ölçeği kullanılmıştır.

Mükemmeliyetçilik: Mükemmelin altındaki her şeyi kabul edilemez olarak görme eğilimi. Özellikle gerçekçi olamayacak kadar zorlu hedeflere sahip olmanın yanı sıra, bu hedeflere ulaşmadaki başarısızlığı kabul edilemez olarak atfetme ve bunu kişisel değersizliğin bir işareti olarak görme eğilimi (Merriam-Webster, 2009). Bu çalışmada mükemmeliyetçiliği ölçmek üzere, Hewitt ve Flett (1991) tarafından geliştirilen Oral (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılmıştır.

Mutluluk: Bülbül ve Giray (2011), Türkiye ve dünya literatürüne genel bir bakış atıldığında çoğunlukla araştırmalarda; "Hayatınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde kendinizi ne kadar mutlu hissediyorsunuz?" sorusunun mutluluğun tanımı olduğunu, bu sorunun cevabının bağımlı değişken olarak kabul edilip, sosyodemografik faktörlerin de bağımsız değişkenler olarak belirlendiğini ifade etmektedirler. Bu sorudan hareketle mutluluk; kişinin, hayatının bütününden sağladığı genel doyum düzeyi olarak da ifade edilebilir. Bu araştırmada çalışılan mutluluk, kişinin hayatının bütününe değil ikili ilişkilerindeki mutluluk düzeyini karşılamaktadır. Bahsedilen mutluluk düzeyi ise Fletcher, Fitness ve Blampied (1990) tarafından geliştirilen ve Tutarel-Kışlak (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanan İlişkilerde Mutluluk Ölçeği ile ölçülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın ana değişkeni olan evlilik memnuniyetine ilişkin araştırmalara kronolojik sıraya dikkat edilerek yer verilmiştir. Ayrıca, evlilik memnuniyeti ile ilgili çalışılan farklı kavramlara da ayrı bir başlık altında araştırmanın bu bölümünde yer verilmesi uygun görülmüştür.

2.1. EVLİLİK MEMNUNİYETİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çağ ve Yıldırım (2013), cinsiyet, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, eş desteği, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ailenin gelir düzeyi, cinsel yaşam memnuniyeti ve ev içi sorumlulukların paylaşımı değişkenlerinin evlilik memnuniyeti düzeyini ne derecede yordadığını bulmak amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırmaya 448 (% 54) kadın ve 363 (% 46) erkek olmak üzere toplam 811 evli birey çalışma grubu olarak alınmıştır. Bulgulara göre bireylerin evlilik memnuniyetlerini; algıladıkları eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti ve eğitim düzeyleri yordamaktadır.

Gökçe-Yücel (2013) yansıtımlı özdeşim, cinsiyet rolleri, çatışma çözme stilleri ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini evli, 54'ü erkek ve 69'u kadın olan 123 kişiden oluşmaktadır. Sonuçlar, tehdit edici/zulmedici yansıtımlı özdeşimin evlilik memnuniyetiyle negatif bir ilişki içerisinde olduğunu göstermiştir. Ayrıca kadınsı özelliklere sahip olmanın, itaatkar davranışlar ve evlilik memnuniyeti üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır.

Taşköprü (2013) araştırmasında; evlilik memnuniyeti ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya Türkiye' nin çeşitli illerinde yaşayan 183'si kadın 140'i erkek 323 birey katılmıştır. Araştırma sonucunda; yaş, çocuk sahibi olma, gelir düzeyi ve evlilikte yaşanan travmatik olaylar, problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bitirgen (2013), resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin evlilik memnuniyetleri ile mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Tarama modeline uygun olarak düzenlenen araştırmanın evrenini

İstanbul İli Esenyurt ilçesindeki resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ve yöneticileri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşıldığından örneklem alınmamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır: Evlilik memnuniyeti ve mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde; evlilik uyumu alt puanı ile kendi odaklı mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Evlilik memnuniyeti alt puanları ile başkaları odaklı mükemmeliyetçilik alt puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. İlişki mutluluğu, çatışma, evlilik uyumu, eşin ailesi ile iletişim alt puanları ile toplum odaklı mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. İlişki mutluluğu, evlilik uyumu, eşin ailesi ile iletişim ve toplam mükemmeliyetçilik alt puanları arasında negatif yönde bir ilişki vardır.

Zeytinoğlu (2013) araştırmasında evli bireylerin benlik saygıları, kıskançlık düzeyleri, evlilikte yaşadıkları çatışmalar ve evlilik memnuniyetleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığını ve bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sayısı açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 200 evli birey (111 kadın – 89 erkek) oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarında, evlilik memnuniyetiyle en çok ilişkili bulunan değişkenin evlilik çatışması olduğu; benlik saygısı ve evlilik memnuniyeti arasında düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Evli bireylerin benlik saygısı ile evlilikte yaşadıkları çatışmalar arasında da anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuş, bu ilişkinin negatif yönde ve orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle, düşük benlik saygısına sahip bireylerin evliliklerinde daha sık çatışma yaşadıkları ortaya koyulmuştur. Araştırma bulgularında, kıskançlık düzeyi ile diğer değişkenler arasında anlamlı düzeyde herhangi bir bulguya ulaşılmamıştır. Ayrıca, evlenme biçiminin evlilik memnuniyeti ile, yaşın benlik saygısı ve kıskançlık düzeyi ile, eğitim düzeyinin kıskançlık düzeyi ile, cinsiyetin evlilik çatışması ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Akça-Koca (2013), araştırmasında, bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik memnuniyeti, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisini incelemiştir. Araştırma örneklemini toplam 22 evli bireyden oluşmaktadır. Yapılan araştırma sonrasında, aile eğitim programının evli annelerin, evlilik memnuniyetlerini, evlilikte sorun çözme becerilerini ve psikolojik iyi oluş düzeylerini geliştirdiği görülmüştür.

Sarı (2012), araştırmasında da evli bireylerin kendi anne babalarını algılama biçimleri, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin kişilerin evlilik memnuniyetleri ile ilişkileri

incelenmiştir. Evlilik süreleri en az 2 yıl olan 150 evli birey araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, anneye ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve cezalandırıcı ebeveynlik biçimleri ile babaya yönelik kuralcı/kalıplayıcı ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik biçimlerinin kişilerin evlilik memnuniyetlerine negatif yönde ilişkileri olduğu bulunmuştur. Ayrıca, otomatik düşünceler toplam puan alt boyutu ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bağlanma stillerinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisini bulmak için yürütülen korelasyon analizleri sonucunda kaygılı ve kaçınıcı bağlanma stillerine sahip bireylerin evlilik memnuniyetlerinin düşük olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak bulgular, algılanan ebeveynlik stillerinin, otomatik düşüncelerin ve bağlanma stillerinin evlilik memnuniyeti ile ilişkili olduklarını göstermiştir.

Eskin (2012), tedavi için başvuran çiftlerin evlilik memnuniyetleri ve çift terapisiyle ilgili beklenti ve görüşleriyle ilişkili etmenleri incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda şiddet, iletişim, evlenme yaşı, çocuk sahibi olup olmama ve evlilik sorunlarına ilişkin atıflar; evlilik memnuniyeti, katılımcıların tedavinin başarı şansı ve gösterebilecekleri çabanın düzeyiyle ilgili algılarını etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Kubat (2012) evli bireylerin aldatma eğilimi ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla bir araştırma yapmıştır. Ayrıca aldatma eğilimi ve evlilik memnuniyetinin, cinsiyet, evlilik biçimi, eğitim, eşin eğitimi, maddi durum, eşlerin akrabalık durumları, evlilik süresi, çocuk sayısı ve yaş ile olan ilişkilerini de incelemiştir. Araştırmaya İstanbul ilinde yaşayan ve evli olan 80 kadın ve 86 erkek olmak üzere toplam 166 kişi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, aldatma eğilimi ile evlilik memnuniyeti arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, aldatma eğilimi ile cinsiyet, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Evlilik memnuniyeti ile çeşitli değişkenlerin ilişkilerine bakıldığında, maddi durum, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerinin, evlilik memnuniyetiyle anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür.

Çağ (2011) araştırmasında, evli bireylerin evlilik memnuniyeti ve algılanan eş destek düzeylerini cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki durum, ailenin ortalama aylık gelir düzeyi, evlilik kararı, çocuk sayısı, evlilik yılı, eş ile yaş farkı, cinsel yaşam, ev içi sorumlulukların paylaşımı ve dindarlık düzeyi demografik değişkenleri açısından incelemiştir. Çalışmanın katılımcı grubu 448'i kadın, 363'ü erkek olmak üzere toplamda 811 kişiden oluşmaktadır.

Araştırma sonucunda; kadınların algıladıkları eş desteği düzeyinin, erkeklerin algıladıkları eş desteği düzeyine göre düşük olduğu saptanmıştır. Evli bireylerin, ailenin ortalama aylık gelir düzeyleri arttıkça, cinsel yaşamlarından memnuniyet düzeyleri arttıkça, ev içi sorumlulukları paylaşma düzeyleri arttıkça ve dindarlık düzeyleri arttıkça algıladıkları eş destek düzeylerinin de arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Kadınların evlilik memnuniyeti düzeyi, erkeklerin evlilik memnuniyeti düzeyine göre düşük bulunmuştur. Evli bireylerin cinsel yaşamlarından memnuniyet düzeyleri arttıkça, ev içi sorumlulukları paylaşma düzeyleri arttıkça ve dindarlık düzeyleri arttıkça evlilik memnuniyeti düzeyleri de artmaktadır. Evli bireylerin algıladıkları eş desteği ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Gündoğdu-Aktürk (2010), kadınların evlilikteki bağlanma kaygı ve kaçınmalarının, eşlerine bakım verme stillerinin, görücü usulü veya aşk evliliği yapmış olmalarının ve demokratik veya geleneksel evliliğe sahip olmalarının evlilik memnuniyetlerine ve eşlerine bağlanma figürü aktarımına olan etkilerini incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Örneklem 204 evli kadından oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, evliliğin gelenekselden ziyade demokratik bir yapıya sahip olması her iki evlilik grubunda da evlilik memnuniyetini olumlu yönde etkilerken, gruplar arasında hem aşk evliliği yapmış hem de demokratik evlilik yapısına sahip olan kadınların en yüksek evlilik memnuniyetini rapor ettikleri gözlenmiştir.

Koçak ve Çelik (2009), okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile evlilik memnuniyeti düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. Tokat il merkezi ve kırsal alanda görev yapan, yaklaşık 550 evli ilköğretim okulu yöneticisinden ulaşılabilen 201 bay ve 5 bayan olmak üzere toplam 206 evli okul yöneticisi ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik memnuniyetleri arasında ters yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Berk (2009), evli öğretmenlerin yüklenme tarzları (alt boyutları olan nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve onların alt boyutları olan odak, istikrar, genellik, niyet, güdü, suçlama) ve evlilik memnuniyeti algılarını, cinsiyet, yaş, evlenmeden önceki tanışma süresi, evlilik yaşı, evlilik biçimi, çocuk sahibi olma durumu gibi değişkenler açısından incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre evli öğretmenlerin eşlerinin davranışlarına yaptıkları sorumluluk ve nedensellik yüklemeleri ve evlilik memnuniyeti arasında negatif yönde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yüklenme tarzlarının nedensellik boyutunun alt boyutlarından istikrar ve genellik ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir

farklılık bulunurken, odak boyutu ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Yükleme tarzlarının sorumluluk boyutunun alt boyutlarından niyet, güdü ve suçlama ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Yaşar (2009), ilköğretime devam eden 4., 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeylerinin annelerinin evlilik uyumu ve memnuniyeti düzeyiyle bir ilişkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla araştırma yapmıştır. Ayrıca, öğrencilerinin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyleri ile annenin evlilik memnuniyeti ve uyumu düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını da incelemiştir. Araştırma sonuçları annelerin evlilik uyumu ve evlilik memnuniyeti düzeylerine göre Aile Kabul ve Reddetme Ölçeği'nin alt ölçekleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Bradbury ve arkadaşları (2008) evlilik memnuniyetini, ebeveynliğe geçiş sürecinde incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada 156 evli çiftle çalışmışlardır. Araştırmada, erken yaşlarda sahip olunan çocuğun, eşlerin bireysel memnuniyetini arttırdığı saptanmıştır. Ayrıca çocuk sahibi olan çiftler, çocukları olmayan çiftlere göre, evlilik memnuniyetlerinde daha fazla azalma yaşamışlardır. Bulgulara göre ebeveynlik, evlilik memnuniyetinin düşmesini hızlandırmaktadır.

Canel (2007) kendi geliştirdiği, ailede problem çözme becerilerinin geliştirilmesi yoluyla evlilikten elde edilen psikolojik doyumun arttırılmasına yönelik olarak kurgulanmış grup çalışmasının, çiftlerin evlilik memnuniyetlerinin arttırılmasında etkisinin olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini en az 5 yıl evli ve çocuk sahibi olan 10 birey oluşturmaktadır. Sonuç olarak, yapılan araştırma sonrasında, “ailede problem çözme becerisini geliştirme yoluyla evlilik memnuniyetini artırma grup çalışması”nın, evli bireylerin evlilik memnuniyetlerini, evlilik uyumlarını, evlilik ilişkilerinden duydukları mutluluğu, eşlerine duydukları yakınlığı arttırmakta, eşle yaşanan çatışmalarını ve eşlerine karşı öfkelerini azaltmakta etkili olduğu saptanmış, stresle başa çıkma tarzları açısından kendilerine güvenlerini arttırmakta da etkili olduğu bulunmuştur. Ancak uygulanan çalışmanın evli bireylerin eşlerinin ailelerinden kaynaklanan problemler, evlilik ilişkilerine yansıyan maddi kaynaklı problemler ve ebeveynlik anlayışlarıyla ilgili problemler konusunda etkili bir rol oynamadığı görülmüştür.

Güngör-Cihan (2007), evlilik memnuniyetini açıklayan evliliğe hazır oluş düzeyi, evlilikte öz yetkinlik, psikolojik belirtiler, stresle başa çıkma tarzlarından olan aktif planlama ve gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık, özdenetim ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemeye yönelik bir model geliştirerek test

etmiştir. Katılımcılar 1024 evli bireyden (620 kadın ve 404 erkek) oluşmaktadır. Sonuçlar, geliştirilen bu modelin bir bütün olarak evlilik memnuniyetini açıkladığını ortaya koymuştur.

Üncü (2007) çalışmasında, evli bireylerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik memnuniyetleri arasında ilişki olup olmadığını araştırmayı amaçlamıştır. Genel tarama modelinde olan araştırmanın çalışma grubu, İstanbul Kağıthane’de yaşayan 229 evli birey (149 kadın, 80 erkek) ile Yozgat ilinin Sarıkaya ilçesinde yaşayan 237 evli bireyden (103 kadın, 134 erkek) oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre evlilik memnuniyetleri incelendiğinde, kadınlar ile erkekler arasında, erkekler lehine anlamlı fark olduğu; eğitim durumlarına göre evlilik memnuniyetleri incelendiğinde, en yüksek ortalamanın lise mezunlarına, en düşük ortalamanın ise ilköğretim mezunlarına ait olduğu görülmüştür. Evlilik sürelerine göre evlilik memnuniyetleri incelendiğinde ise, en yüksek ortalamanın 20 yıl ve üzerinde evli olanlara ait olduğu, en düşük ortalamanın ise 8-13 yıl evli olanlara ait olduğu görülmüştür. Yaşadıkları şehirlere göre (İstanbul ve Yozgat) ise evlilik memnuniyetleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda ise; evlilik memnuniyeti ile duygusal zeka arasındaki ilişkinin, pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; duygusal zeka düzeyi yükseldikçe, evlilikten duyulan memnuniyetin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bir-Aktürk (2006), araştırmasında medeni durum (ilk evli, boşandıktan sonra yeniden evlenmiş, eşi vefat ettikten sonra yeniden evlenmiş) ve cinsiyete göre evlilik memnuniyetini karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemi 116 ilk evli ve 223 yeniden evlenmiş bireyden oluşmaktadır. Sonuçlara göre, erkekleri kadınlardan daha yüksek evlilik memnuniyetine sahiptir. Ancak, ilk evlilerin, boşandıktan sonra yeniden evlenenlerin ve eşi vefat ettikten sonra yeniden evlenenlerin evlilik memnuniyeti arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca, üvey çocukla birlikte ikamet eden yeniden evlenmiş kişilerin, üvey çocuğu olmayanlardan ve üvey çocukla birlikte ikamet etmeyenlerden daha düşük evlilik memnuniyetine sahip oldukları bulunmuştur. Bunlara ek olarak, bulgular, ilk evlilerde evliliğin süresi ve gelir düzeyinin; boşandıktan sonra yeniden evlenenlerde cinsiyet ve ortak çocuğun varlığının; eşi vefat ettikten sonra yeniden evlenenlerde yeni evliliğin süresi ve gelir düzeyinin; ve üvey çocuğu olan yeniden evlenmişlerde yalnızca üvey çocuğun birlikte ikamet etmesinin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığını göstermiştir.

Kuyumcu (2005) araştırmasında, evlilik memnuniyeti ve Gestalt temas biçimlerini temel almış, yaş ve cinsiyet demografik değişkenlerinin yanı sıra bağlanma stilleri, başa

çıkma tarzları ve Gestalt temas biçimlerinin evlilik memnuniyetini yordamadaki katkısını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma Nedensel Karşılaştırma ve Korelasyonel yöntemle dayalı bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Ankara, Bursa, Kayseri, Ordu, İstanbul ve Trabzon illerinde yaşayan evli çiftler arasından tesadüfi olarak seçilmiş olan 200 evli çift, toplam 400 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları yaş ve cinsiyetin, temas biçimleri, bağlanma stilleri ve başa çıkma tarzlarının evlilik memnuniyetini yordadığını göstermiştir. Evlilik memnuniyeti üzerinde tek başına cinsiyete dayalı farkın ise olmadığı görülmüştür. Çocuk sayısı, evlilik süresi ve evlenme biçiminin evlilik memnuniyetini etkilediği anlaşılmıştır. Evlilik memnuniyeti düşük olan kadınları eşlerinin saptırma ve iç içe geçme temas biçimlerini daha sık kullandıkları görülmüştür.

Litzinger ve Gordon (2005), evli çiftlerin cinsel doyumları ile evlilik memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada 387 evli çift ile çalışmışlardır. Araştırma sonuçları cinsel doyumun, evlilik memnuniyetini bağımsız olarak yordadığını göstermektedir. Ayrıca araştırmada, cinsel tatminin ve iletişimin olumluluğu veya olumsuzluğunun evlilik memnuniyetini etkilediği bulunmuştur.

Güven (2005), evlilik memnuniyetinin yordayıcılarının neler olduğunu belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya katılan grubun tamamı 305 kişidir. Bu katılımcıların 151'i kadın, 154'ü erkektir. Araştırma kapsamına alınan değişkenlerden, evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik memnuniyetini birinci sırada, gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaların ise ikinci sırada yordadığı, incelenen diğer değişkenlerden demografik değişkenler (yaş ve cinsiyet), yakınlıktan kaçınma ve zihin okumanın ise evlilik memnuniyetini yordamada bir katkısının olmadığı ortaya çıkmıştır.

Hünler ve Gençöz (2003), boyun eğici davranışların evlilik memnuniyeti üzerindeki etkilerini incelemek ve boyun eğici davranışlar ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkide algılanan evlilik problemleri çözümü becerisinin oynadığı kritik rolü araştırmıştır. Araştırmaya çocuklarından en az biri üniversite öğrencisi olan 92 evli çift katılmıştır. Araştırma sonucunda, çiftlerin boyun eğici davranışlarındaki artışlar algılanan problem çözme becerilerinin düşmesine, bunun da evlilik memnuniyetlerinin azalmasına neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Miller, Caughlin ve Huston (2003) evli bireylerin duygularını ifade edebilmeleri ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışma 168 yeni evli çift üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, eşine sevgi dolu davranışları gösterebilmenin evlilik memnuniyetini arttırdığı bulunmuştur. Ayrıca sonuçlar; duygularını dışa vuran bireylerin, zihinlerinde eşleriyle ilgili idealize edilmiş imajlar yarattıklarını ve bu sayede eşlerinin sahip olduğu iyi davranışları açığa çıkartmak istediklerini ve eşlerinin davranışlarını iyi yönde yorumlama eğiliminde olduklarını göstermiştir.

Gökmen (2001) çalışmasında, evli eşlerin birbirlerini kontrolçülük ve bağımlılık boyutlarında algılamaları arasında bir fark olup olmadığı ve bunların evlilik memnuniyeti üzerinde bir etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmaya Ankara'nın çeşitli kurumlarında çalışan, evli, çocuk sahibi ve üniversite mezunu 200 kadın ve 200 erkek toplam 400 kişi katılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; erkekler kadınlara oranla evliliklerinden daha fazla memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan, kadınların eşlerine ilişkin kontrolçülük ve bağımlılık algıları evlilik memnuniyetlerini etkilemezken, erkeklerin kontrolcü algıladıkları kadınlarla olan evliliklerinin daha doyumlu, bağımlı algıladıkları kadınlarla olan evliliklerinin ise daha memnuniyetsiz olduğu görülmüştür. Erkeklerde eşlerine ilişkin kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik memnuniyeti üzerindeki ortak etkisi incelendiğinde; erkeklerde evlilik memnuniyetinin, eşlerini düşük kontrolcü ve düşük bağımlı algıladıklarında da, yüksek bağımlı ve yüksek kontrolcü algıladıklarında da en fazla olduğu, buna karşın en az evlilik memnuniyetinin eşe ilişkin kontrolçülük algısının düşük, bağımlılık algısının yüksek olduğu durumda ortaya çıktığı gözlenmiştir. Özellikle kontrolçülük algısı erkeklerde evlilik ilişkilerinde olumsuz algılanmamakta, hatta evlilik memnuniyetini arttırmaktadır.

Greef ve Bryne (2000), çatışma çözme stilleri ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları araştırmayı en az 10 senelik evli 57 çift üzerine gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre evlilik memnuniyeti, en yüksek ilişkiyi çatışma çözme stillerinden işbirlikçi çatışma çözme stiliyle; en düşük ilişkiyi ise rekabetçi çatışma çözme stili ile göstermektedir.

Hatipoğlu (1993), bazı demografik değişkenler ile evlilik çatışmasının yaygınlığı ve sıklığının kadın ve erkek eşlerin evlilik memnuniyetindeki rolünü incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ili merkezinde yaşayan 77 evli

çift (154) oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre kadın ve erkek eşlerin evlilik memnuniyetine farklı değişkenler etki etmektedir. Evlilik çatışmasının yaygınlığı erkek eşlerin evlilik memnuniyetini açıklayan değişkenken, kadın eşlerin evlilik memnuniyetini evlilik çatışmasının yaygınlığı ve eğitim düzeyi değişkenlerinin açıkladığı görülmektedir.

Tezer (1992), evlilik memnuniyeti ve iş doyumu arasındaki ilişkileri saptamaya yönelik olarak bir çalışma yapmıştır. Çalışmada evli ve bir işte çalışan 63 bireye ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarında evlilik memnuniyeti ve iş doyumu puanları arasındaki korelasyon katsayılarının hem cinsiyete göre hem de tüm grupta anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca hem evlilik memnuniyeti, hem iş doyumu hem de bu ikisi arasındaki korelasyon katsayılarında cinsiyete göre bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

2.1.1. Evlilik Memnuniyeti İle İlgili Çalışılan Diğer Değişkenler

Evlilik memnuniyeti, alan yazında oldukça ilgi çeken bir konu olmakla birlikte araştırmacılar tarafından farklı birçok konu ile birlikte çalışılmıştır. Bu araştırmada bu konulardan birkaçının yer almasının, evlilik memnuniyeti kavramının fazlaca geniş bir yelpazede çalışıldığı yönünde fikir sunacağı düşünülmektedir.

Evlilik memnuniyetini etkileyen önemli boyutlardan bir tanesi benlik algısıdır. Yani iki kişinin kendilerini ve eşini nasıl algıladığı, beklentileri, istekleri, bunları dile getirebilmesi, evlilik ilişkisi içerisinde kendini nasıl algıladığı ve eşine ve onun özelliklerine duyduğu saygı, anlayış, çiftlerin ilişkilerinden duydukları memnuniyette ve evliliğin kalitesinde önemli rol oynayabilmektedir. Evli çiftlerin birbirlerinin benlik bütünlüklerine olumlu geri bildirimler vermemelerinin eşlerdeki depresif belirtileri arttırdığı görülmektedir. Eşlerin benlik uyumları, benliklerini kabul etmeleri, benlik yapılarını onaylamaları evlilik ilişkisindeki mutluluklarını etkilemektedir (Çelik, 2006).

Evlilikte biliş, eşlerin evlilik memnuniyetiyle ilişkisinin incelendiği önemli konulardan birisidir. Evlilikte biliş, evliliğe ve diğer eşe yönelik olarak yapılan yüklemeler, işlevsel olmayan düşünceler, evlilikte problem çözme süreçleri gibi farklı bilişsel bileşenleri içeren bir yapıdır. İlişkiye yönelik bilişsel çarpıtmalar eşlerin evlilik memnuniyetini etkileyen önemli faktörlerden birisidir ve evlilikteki çatışmalarla dolayısıyla evlilik memnuniyetiyle ilişkilidir (Güven ve Sevim, 2007).

Evlilik memnuniyetini yordayan faktörleri ayırıştırırken öne çıkan faktörlerden birisi de evlilik problemlerinin çözümüdür. Bir evliliğin yürütülmesinde hiçbir çatışma yaşanmayacağı düşüncesi oldukça gerçek dışı olmakla beraber, doğru problem çözme stratejilerinin kullanılması ilişki için yapıcı ve olumlu sonuçlar doğurmaktadır (Hünler ve Gençöz, 2003).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde ilk olarak araştırmanın modeline, ikinci olarak araştırma grubuna, daha sonra veri toplama araçlarına ve özelliklerine ve son olarak da verilerin nasıl toplandığına ve analiz edildiğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırmada kişisel değişkenler olarak belirlenmiş olan mükemmeliyetçilik özelliği, affedicilik özelliği, dışadönüklük özelliği, yumuşak başlılık, sorumluluk sahibi olma özelliği, duygusal anlamda istikrarlı olmayan ve farklı deneyimlere açık olma özellikleri, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresi; ilişkisel değişken olarak belirlenen ilişkilerde mutluluk çalışmanın bağımsız değişkenlerini temsil ederken; evlilik memnuniyeti, çalışmanın bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeli esas alınarak yapılan betimsel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Bu tür bir düzenlemede, aralarında ilişki aranacak değişkenler ayrı ayrı sembolleştirilir (Karasar, 2008). Betimsel çalışmalar ise, bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir biçimde tanımlar (Büyüköztürk ve arkadaşları, 2012). Bu araştırmada da ilişkideki mutluluk düzeyi ve affedicilik, mükemmeliyetçilik ve beş faktör kişilik kuramının alt boyutlarında yer alan dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık gibi kişilik özelliklerinin evli bireylerin evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyine etkisi, bu memnuniyet düzeyinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresi değişkenlerinden etkilenip etkilenmediği açıklanmaya çalışılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Çalışmada katılmaya gönüllü olan, uygun örnekleme yöntemi ve kartopu tekniği ile ulaşılan, Sivas ili merkezinde yaşayan 378 evli bireyden ekte görülen Evlilik Yaşamı Ölçeği (EK-1), Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (EK-2), Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (EK-3), Affedicilik Ölçeği (EK-4), ve İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (EK-5)'nin uygulanması yoluyla

veri toplanmıştır. Uygun örnekleme yöntemi; zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin ulaşılabilir, kolay uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi yöntemidir (Büyüköztürk ve arkadaşları, 2012). Farklı olarak bu araştırmada bu örnekleme yönteminin seçilme sebebi zaman, para ve iş gücündeki sınırlılıktan ziyade araştırma konusunun özelliğidir. Nitekim evlilik ve evlilik memnuniyeti, insanların kolaylıkla kendilerini açamadıkları, bilgi vermekten mümkün olduğunca kaçındıkları bir konu olarak gözlenmiştir. Örnekleme yöntemi ile ilgili konuya daha önce sınırlılıklarda da yer verilmiştir.

Ayrıca araştırmaya katılanların mesleki özellikleri; öğretmen, öğretim üyesi, tıp doktoru, mimar, düze memur, astsubay, hemşire, diş hekimi, polis, tüccar, tekniker/teknisyen, mühendis, idareci, şoför, din görevlisi, işçi, sosyolog, muhasebeci, müfettiş, psikolog, eczacı, psikolojik danışman, emekli, çiftçi, bankacı, antrenör, sosyal hizmet uzmanı, avukat, ekonomist, veteriner, diyetisyen ve mesleği olmayan gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Araştırma grubunun bazı demografik değişkenlere göre dağılımına dair istatistikler Tablo 3.2.1. 'de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Evlilik Süresi ve Çocuk Sayısı Değişkenlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	200	52.9
Erkek	178	47.1
Toplam	378	100
Yaş	n	%
19-29	84	22.2
30-40	156	41.3
41-51	107	28.3
52 ve üzeri	31	8.2
Toplam	378	100
Eğitim Durumu	n	%
Lisanstan düşük	160	42.3
Lisans ve üzeri	218	58.7
Toplam	378	100
Evlilik Süresi	n	%
0.5-5	99	26.2
6-10	70	18.5
11-15	60	12.9
16-20	57	15.1
21-25	48	12.7
26 ve üzeri	43	11.6
Toplam	378	100
Çocuk Sayısı	n	%
Yok	51	13.5
1	76	20.1
2	152	40.2
3 ve üzeri	99	26.2
Toplam	378	100

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmada, araştırmacı tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu'nun yanı sıra Evlilik Yaşamı Ölçeği (Tezer, 1996), Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Hewitt ve Flett, 1991), Affedicilik Ölçeği (Berry, Worthington, O'Connor, Parrot ve Wade, 2005) , Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009) ve İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (Fletcher, Fitness ve Blampied, 1990) kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklere dair ayrıntılar aşağıda sunulmaktadır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerinin saptanması amacıyla araştırmacı tarafından düzenlenen bu formda katılımcılardan; yaş, eşin yaşı, cinsiyet, (varsa) çocuk sayısı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, mesleği, eşin mesleği ve evlilik süresi gibi bilgiler istenmiştir. Demografik Bilgi Formuna EK-1'de yer verilmiştir.

3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ)

Evlilik Yaşamı Ölçeği, evli bireylerin evliliklerinden duydukları genel memnuniyet düzeyini ölçmek amacıyla Tezer (1996) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 5'li Likert tipinde 10 maddeden oluşmaktadır ve ölçek maddeleri tek boyutta toplanmaktadır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması 104 çifti kapsayan 208 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi sırasında ön uygulama grubu ve ikinci olarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Her iki grupta yer alan bireyler en az lise öğrenimi görmüş ve Ankara merkezde yaşayan evli çiftlerdir. Ön uygulama grubu, 25 evli çiftin oluşturduğu 50 kişilik bir gruptur. Geriye kalan çiftler de çalışmanın ikinci grubunu oluşturmaktadır (Tezer, 1996).

Evlilik Yaşamı Ölçeği için kaynak taramalardan oluşan izlenimler ile ve uzman görüşü alınarak öncelikle 13 madde belirlenmiştir. Bu 13 madde yukarıda sözü geçen 50 kişilik ön uygulama grubuna uygulanmıştır. Uygulama sonucunda her bir maddenin birbiri ile ilişkisini hesaplamak üzere Pearson Momentler Çarpımı Katsayısı formülü kullanılmıştır ve diğer maddelerle ilgisiz olan 3 madde ölçekten çıkarılmıştır (Tezer, 1996).

Evlilik Yaşamı Ölçeği' nin geçerliği ve güvenirliği konusunda, ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ilk uygulamada .91, ikinci uygulamada ise .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 3 ay arayla test- tekrar test uygulama sonucu ile güvenirlik katsayısı .85

olarak saptanmıştır. Bulgular, evlilik yaşamı ölçeğinin yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ölçekten elde edilen bulguların sosyal beğenirlik yönünden incelenmesi için uygulanan Kişisel Davranış Anketi'nin sonuçları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği'nin sonuçları arasındaki korelasyon katsayısı .21 olarak hesaplanmıştır. Bu katsayı anlamlı olmadığından Evlilik Yaşamı Ölçeği'nin sosyal beğenirlik yönünden çok az düzeyde etkilendiği söylenebilir. Bu sonuç, ölçeğin geçerliliğine dolaylı bir kanıt olarak gösterilebilir (Tezer, 1996).

Berk (2009) çalışmasında Evlilik Yaşam Ölçeğini kullanmış, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yeniden yapmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesinde Test tekrar test güvenilirliği ile Alfa katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır. Bunun için araştırmanın örneklemini içinde bulunmayan 50 evli öğretmenden oluşan bir gruba ön-test ve üç hafta sonra sontest uygulanmıştır. Örneklemin 25 erkek, 25 kadın öğretmenden oluşmaktadır. Örneklemin yaş ortalaması "38"dir. Örneklemin % 24'ü 30 yaşından az, % 38'i 31-40 yaş arası, % 26'sı 41-50 yaş arası, % 12'si 51 yaş ve üzeri bireylerden oluşmaktadır. Ölçeğin test tekrar test yöntemi ile belirlenen güvenilirlik katsayısının .81 olduğu ve ölçeğin test tekrar test güvenilirlik şartını ($r \geq .70$) sağladığı görülmüştür.

Berk (2009) aynı ölçeğin iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = .89$ gibi yüksek bir güvenilirlik değeri elde etmiştir. Ölçeğin geçerliliği ise ölçüt geçerliği ile ölçülmüştür. Bunun için katılımcılara Spanier tarafından geliştirilen Çift Uyum Ölçeği uygulanmış ve elde edilen sonuçlarla Evlilik Yaşam Ölçeğinden elde edilen verileri karşılaştırılmıştır. Korelasyon katsayısı değerlerinin .75 olduğu ve ölçeğin ölçüt geçerliliği şartını sağladığı görülmüştür.

Bu ölçek yoluyla elde edilen veriler bu çalışmanın bağımlı değişkenini oluşturmuştur. Ölçek formuna EK-2'de yer verilmiştir.

3.3.3. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ)

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Hewitt ve Flett (1991) tarafından mükemmeliyetçilikte bireysel farklılıkları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 7'li likert tipinde 45 maddeden oluşan ölçek Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik, Başkalarına Yönelik Mükemmeliyetçilik ve Başkalarınca Belirlenen Mükemmeliyetçilik olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Oral (1999) tarafından

gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin 3, 9, 10, 12, 19, 24, 30, 34, 36, 38, 43 ve 44. maddeleri ters puanlanmaktadır.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanma çalışmasına Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan toplam 333 öğrenci katılmıştır. Öğrencilere, Türkçe'ye çevrilmiş olan Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ), Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (FOTO), bu çalışma için geliştirilmiş olan Üniversite Öğrencilerine Yönelik Yaşam Olayları Ölçeği (UÖYO) ve Beck Depresyon ölçeği (BDÖ) uygulanmıştır. Sonuçlar üzerinde yapılan analizler ÇBMÖ'nin faktör yapısının Türk Üniversite öğrencileri için geçerli olduğunu göstermiştir (Oral, 1999).

Oral (1999), Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği için güvenilirlik hesaplamalarında, üç faktörün açıkladığı toplam varyansın % 31 olduğunu rapor etmiştir. Cronbach Alpha katsayılarına bakıldığında; kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .91, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .73 ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .80 olduğu görülmüştür (akt. Karataş, 2012).

Tuncer ve Voltan-Acar (2006) Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin güvenilirliğine tekrar bakmıştır. Çalışmaları sonucunda Cronbach Alpha değerlerini; toplam mükemmeliyetçilik için .86, kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .86, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .65 ve başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .78 olarak bulmuşlardır.

Çalışma kapsamında Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nden ve alt boyutlarından elde edilen veriler bağımsız değişkenler olarak değerlendirilmiştir. Ölçek formuna EK-3'te yer verilmiştir.

3.3.4. Affedicilik Ölçeği (AFÖ)

Affedicilik Ölçeği, Berry, Worthington, O'Connor, Parrot ve Wade (2005) tarafından, affedicilik özelliğini ölçmeye yönelik olarak geliştirilmiştir. Ölçek, 5'li likert tipinde 10 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Akın ve Sarıçam (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin 1, 3, 6,7 ve 8. maddeleri ters olarak puanlanmaktadır.

Affedicilik Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, farklı 2 üniversiteden (289 + 388) toplam 677 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği, test-tekrar test, iç tutarlık, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleriyle incelenmiştir (Akın ve Sarıçam, 2013).

Affedicilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliği için, Heartland Bağışlayıcılık Ölçeği ve Alçakgönüllülük Ölçeği kullanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda KMO örneklem uygunluk katsayısı .66.6, Barlett testi \div 2 değeri 518,353 ($p < .001$, $sd = 120$) olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde, orijinal formula tutarlı olarak 10 maddenin tek boyutta uyum verdiği bulgusuna ulaşılmıştır ($\chi^2 = 106.47$, $sd = 32$, $RMSEA = .077$, $CFI = .89$, $GFI = .95$, $AGFI = .91$, $SRMR = .062$) (Akın ve Sarıçam, 2013).

Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .67 olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği çalışmasında Affedicilik Ölçeği ile Heartland Bağışlayıcılık Ölçeği sonuçları arasında pozitif ($r = .84$) ilişki ve Affedicilik Ölçeği ile Alçakgönüllülük Ölçeği sonuçları arasında pozitif ($r = .52$) ilişki olduğu bulunmuştur. Test-tekrar test uygulaması sonucunda güvenilirlik katsayısı ölçeğin tamamı için .88 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara dayanarak Affedicilik Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir (Akın ve Sarıçam, 2013).

Bu çalışma kapsamında bu ölçekten elde edilen veriler bağımsız değişken olarak değerlendirilmiştir. Ölçek formuna EK-4'te yer verilmiştir.

3.3.5. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT), beş faktörlü kişilik boyutlarını sıfat çiftlerini kullanarak ölçmek amacıyla Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından geliştirilmiştir. 7'li likert tipinde 40 maddeden oluşan ölçek Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Sorumluluk, Duygusal Dengesizlik ve Deneyime Açıklık olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) geliştirilmesi esnasında öncelikle, kuramsal olarak tanımlanan beş kişilik boyutunu temsil edebilecek 30 sıfat çifti oluşturulmuş, daha sonra bu sıfatlar ölçülmeye çalışılmıştır. Pilot çalışmalardan elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler sonucu, 30 sıfat çiftinin bazı maddelerinin istenilen faktörde olmadığı ya da yeterli faktör yükü almadığı görülmüş, daha sonra 50 sıfat çifti oluşturularak çalışılmıştır. Bu

sıfatlar uzman üç akademisyene incelettirilmiş, sıfat yapısına uygun olmayan maddeler çıkarılarak yerine yenileri eklenmiştir. 50 sıfat çifti üzerinde yapılan analiz sonucunda 11 maddenin çalışmadığı saptanmış, bu sıfatlar ölçekten çıkartılmıştır. Son aşamada ise bir sıfat çifti daha eklenerek 40 maddelik bir kişilik test formu oluşturulmuştur (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

Yapı geçerliği analizi sonucunda beş faktörün SDKT'ye ait varyansın % 52.63'ünü açıkladığı görülmüştür. Dışadönüklük, 9 maddeden oluşmakta ve SDKT'ye ait varyansın % 23.20'ini açıklamaktadır. Yumuşak Başlılık, SDKT'ye ait varyansın %10.45'ini açıkladığı görülen 9 maddeden oluşmaktadır. Sorumluluk, 7 maddeden oluşmakta ve SDKT'ye ait varyansın % 9.15'ini açıklamaktadır. Duygusal Dengesizlik, 7 maddeden oluşmakta ve SDKT'ye ait varyansın % 5.26'sını açıklamaktadır. Ve son olarak Deneyime Açıklık boyutu, 8 maddeden oluşmakta ve SDKT'ye ait varyansın % 4.56'sını açıklamaktadır (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

SDKT'nin uyum geçerliğini incelemek üzere Sosyotropi Ölçeği, Çatışmalara Tepki Ölçeği, Negatif-Pozitif Duygu Ölçeği, Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır. SDKT'nin Duygusal Dengesizlik boyutu puanının Pozitif Duygu ($r = -.27, p < .05$) ve Pazarlık ($r = -.28, p < .05$) puanları ile ters yönde, Negatif Duygu ($r = .58, p < .01$), Sürekli Kaygı ($r = .53, p < .01$) ve Sosyotropi puanları ile olumlu yönde anlamlı ilişkiler ortaya koyduğu saptanmıştır. Dışadönüklük boyutu puanının Pozitif Duygu ($r = .54, p < .01$) ve Sosyotropi ($r = .43, p < .01$) puanları ile olumlu yönde, Negatif Duygu ($r = -.41, p < .01$) ve Sürekli Kaygı ($r = -.39, p < .01$) puanları ile ters yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Deneyime Açıklık boyutu puanı; Pozitif Duygu ($r = .55, p < .01$) ve Çatışmaya Tepki Ölçeği alt boyutlarından olan Pazarlık alt boyutu ($r = .27, p < .05$) puanları ile olumlu yönde, Negatif Duygu ($r = -.26, p < .05$) puanı ile ters yönde ve anlamlı ilişkiler göstermektedir. Yumuşak Başlılık boyutu puanının, Negatif Duygu ($r = -.27, p < .05$) puanı ile ters yönde, Pazarlık ($r = .42, p < .01$) ve Çatışmaya Tepki toplam puanları ($r = .41, p < .01$) ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Son olarak, Sorumluluk boyutu puanı; Pozitif Duygu ($r = .48, p < .01$), Pazarlık ($r = .33, p < .05$), Problem Çözme ($r = .30, p < .05$), Çatışmaya Tepki ($r = .34, p < .01$) ve Sosyotropi ($r = .41, p < .01$) puanları ile olumlu yönde, Negatif Duygu ($r = -.26, p < .05$) puanı ile ters yönde ve anlamlı ilişkiler göstermektedir (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

SDKT'nin güvenilirliği konusunda, ölçeğin boyutlarının iç tutarlılık katsayısı .73 ile .89 aralığında değişmektedir. En yüksek iç tutarlılık katsayısının ise Dışadönüklük (.89), en düşük iç tutarlılık katsayısının Duygusal Dengesizlik (.73) boyutuna ait olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçek, çalışmaya katılan toplam 285 katılımcıdan 90'ına 2 hafta arayla tekrar uygulanmıştır. Aracın test tekrarına ilişkin bulgular, en yüksek ilişkiyi Yumuşak Başlılık ($r = .86^{**}$, $p < .01$), en düşük ilişkiyi ise Deneyime Açıklık Boyutunun ($r = .68^{**}$, $p < .01$) ortaya koyduğu göstermektedir. Ortaya konulan bu bulgular, ölçeğin güvenilirliğinin kanıtıdır (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

Eryılmaz ve Ercan (2011) cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından öznel iyi oluşu incelenmek amacıyla yaptıkları araştırma için kullandıkları SDKT'nin faktör yapısını açıklayıcı faktör analizi tekniği ile incelemişlerdir. 14-17 yaş grubunda açıklanan varyansı % 53.23; 19-25 yaş grubunda açıklanan varyansı % 60.08 ve 26-46 yaş grubunda açıklanan varyansı % 57.89 olan orijinal yapıdaki beş boyutlu ölçeğe ulaşmışlardır. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarının güvenilirliği için hesapladıkları iç tutarlılık katsayılarının bütün yaş grupları için .75 ile .91 aralığında olduğunu rapor etmektedirler.

Bu çalışmada bu ölçekten ve alt boyutlarından elde edilen veriler bağımsız değişkenler olarak değerlendirilmiştir. Ölçek formuna EK-5'te yer verilmiştir.

3.3.6. İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ)

İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ), Fletcher, Fitness ve Blampied (1990) tarafından sevgi, mutluluk, genel doyum, ilişkiye bağlılık düzeyi ile ilgili algıları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 7'li likert tipinde 6 maddeden oluşan ölçek maddeleri tek boyutta toplanmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Tutarel-Kışlak (2002) tarafından yapılmıştır.

İMÖ'nin İngilizce formu, Türkçe'ye çevrilmesi için 5 yargıcıya verilmiştir. Daha sonra çeviriler iki hakem tarafından anlaşılabilirlik ve Türkçe'ye uygunluk ölçütleri ile değerlendirilerek bir metin ortaya konulmuştur. Ardından bu metin bir yabancı dil uzmanınca incelenmiş ve araştırmacı tarafından ölçek son haline getirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'sinin güvenilir ve geçerli olduğu ortaya koyulmuştur (Tutarel-Kışlak, 2002).

Geçerlik ve güvenilirlik çalışması için İlişkilerde Mutluluk Ölçeği 83 çifte (toplam 166 kişi) uygulanmış; iç tutarlık, iki yarım test, test-tekrar test, madde analizi ve ölçüt bağımlı geçerlik analizleri yapılmıştır (Tutarel-Kışlak, 2002).

İMÖ'nin güvenilirliği konusunda, orijinalinin iç tutarlık katsayısı .87'dir. Türkçeye uyarlanan bu çalışmada ise ölçeğin iç tutarlık (Cronbach Alpha) katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliği için ölçek yaklaşık 15-20 gün arayla, 22 çifte (toplam 44 kişi) tekrar uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanlar için saptanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı .86'dır ($p < .01$). Ölçeğin test yarı yöntemi ile incelenen güvenilirliğinde, ölçeğin ilk yarısı ile son yarısındaki maddeler karşılaştırılmış ve güvenilirlik (split-half) katsayısı $r = .80$ bulunmuştur. Bulgular ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğuna işaret etmektedir (Tutarel-Kışlak, 2002).

İMÖ'nin geçerliği konusunda, ölçüt bağımlı geçerliğinin incelenmesinde Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ) kullanılmıştır. İMÖ ile EUÖ'nin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı .69 olarak belirlenmiştir, bu değer .01 düzeyinde anlamlıdır (Tutarel-Kışlak, 2002).

Bu araştırmada, ilişkilerde mutluluk ölçeğinden elde edilen veriler bağımsız değişken olarak değerlendirilmiştir. Ölçek formuna EK-6'da yer verilmiştir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu çalışma kapsamında ilk olarak; araştırma konusunun Türkiye şartlarında paylaşılması güç bir konu olarak görülmesinden dolayı, araştırmada toplanan verilerin geçerliğini ve buna bağlı olarak da güvenilirliğini arttırmaya yönelik olarak, veri toplama araçları katılımcılara bir zarf ile birlikte sunulmuş ve veriler kapalı zarf içinde geri toplanmıştır.

Veri toplama işlemi 2014 yılın Ocak ve Mayıs ayları arasında, Sivas ili merkezinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara öncelikle araştırmanın konusu kısaca açıklanmış, katılmaya gönüllü olan bireylere veri toplama araçları ve bir adet zarf verilmiştir. Verilerin sadece araştırma amaçlı kullanılacağı, kişisel hiçbir bilginin istenmediği ve verilerin gizliliğine ilişkin bilgi verildikten sonra katılımcılardan veri toplama araçlarını bireysel olarak doldurmaları istenmiştir. Katılımcılara ölçekleri doldurma konusunda herhangi bir süre verilmemiş olup tamamlayanlar kapalı zarf içinde verileri teslim etmişlerdir.

Araştırma verilerinin toplanmasında, uygun örnekleme ile birlikte kartopu tekniği kullanılmıştır. Kartopu tekniğinde katılımcılar, veri toplama araçlarını çevrelerindeki başka kişilere ulaştırır ve böylece katılımcı sayısının artışı sağlanmaktadır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada, evli bireylere ulaşılarak yukarıda ayrıntıları verilen Evlilik Yaşamı Ölçeği, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Affedicilik Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ve İlişkide Mutluluk Ölçeği uygulanmıştır. Toplanan verilerin SPSS 19.0 paket programına girilmesinin ardından, veriler üzerinde öncelikle betimsel istatistik analizleri yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın alt problemlerine göre amacına uygun olarak evlilik memnuniyetinin;

3.5.1. Cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini tespit etmek üzere t-testi,

3.5.2. Yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını saptamak üzere tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA),

3.5.3. Son olarak da ilişkideki mutluluk değişkeni ve toplam mükemmeliyetçilik, kendine yönelik-başkalarına yönelik-başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik, affedicilik, dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık kişilik özellikleriyle yordanıp yordanmayacağını tespit etmek üzere Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi ve Hiyerarşik Linear Regresyon Analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.1.

Evlilik Memnuniyeti Puanlarının Cinsiyete Göre Hesaplanan t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	t	p
EYO	Kadın	200	33.85	5.12	2.42	.016
	Erkek	178	35.07	4.65		

$p < .05$

EYO: Evlilik Yaşam Ölçeği

Tablo 4.1.'e bakıldığında, evlilik memnuniyeti düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermektedir, $t(376) = 2.42$, $p < .05$. Erkeklerin evlilik memnuniyeti düzeyleri ($\bar{x} = 35.07$), kadınların evlilik memnuniyeti düzeylerine ($\bar{x} = 33.85$) göre daha yüksek bulunmuştur.

4.2. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Yaşları ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.2.

Kategorik Yaş Düzeyleri ile Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Yaş Kategorileri (Yıl)	n	\bar{x}	s	F	p
19-29	84	35.33	4.21		
30-40	156	34.22	5.48		
41-51	107	33.50	4.71	3.63	.013
52 ve üzeri	31	36.16	3.85		
Toplam	378	34.42	4.94		

p < .05

Tablo 4.2.'ye göre yaş ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı fark bulunmuştur F (3, 374) = 3.63, p < .05. Farkın hangi kategoriden kaynaklandığını belirlemek için yapılan post hoc testlerinden Tukey testi sonuçlarına göre ise; 41-51 yaş aralığındakilerin evlilik memnuniyeti düzeyi, 52 ve üzeri yaşındakilerden daha düşüktür (p < .05).

4.3. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Eğitim Durumları ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.3.

Kategorik Eğitim Durumlarına Göre Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Eğitim Durumu Kategorileri	n	\bar{x}	s	F	p
Lisansız düşük düzey	160	34.67	5.19		
Lisans ve üstü	218	34.25	4.75	.617	.433
Toplam	378	34.42	4.94		

p < .05

Tablo 4.3.'te görüldüğü üzere, evli bireylerin eğitim durumları lisanstan daha düşük ve lisans ve üstü şeklinde kategorikleştirildikten sonra evlilik memnuniyeti düzeyi ile karşılaştırılmak üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, evlilik memnuniyeti düzeyi ile bireylerin eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır $F(1, 376) = .617, p < .05$.

4.4. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Çocuk Sayıları ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.4.

Kategorik Çocuk Sayısı Göre Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Çocuk Sayısı Kategorileri	n	\bar{x}	s	F	p
Yok	51	35.75	4.21		
1	76	34.42	5.48		
2	152	33.88	4.71	1.87	.134
3 ve üzeri	99	34.58	3.85		
Toplam	378	34.42	4.94		

$p < .05$

Tablo 4.4.'te görüldüğü gibi evli bireyler; çocuğu olmayan, bir çocuğu olan, iki çocuğu olan, üç ve daha fazla çocuğu olan bireyler şeklinde kategorikleştirildikten sonra evlilik memnuniyeti düzeyi ile karşılaştırılmak üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda evlilik memnuniyeti ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır $F(3, 374) = 1.87, p < .05$.

4.5. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.5.

Kategorik Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Memnuniyetine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Evlilik Süresi Kategorileri (Yıl)	n	\bar{x}	s	F	p
0.5-5	99	35.59	3.98		
6-10	70	33.51	5.82		
11-15	60	34.22	5.37	2.61	.025
16-20	57	33.19	5.33		
21-25	48	34.31	4.49		
26 ve üzeri	44	35.25	4.17		
Toplam	378	34.42	4.94		

p < .05

Tablo 4.5.'te verilen puanlara göre, evlilik süresi ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı fark bulunmuştur $F(5, 372) = 2.61, p < .05$. Farkın hangi kategoriden kaynaklandığını belirlemek için yapılan post hoc testlerinden Tukey testi sonuçlarına göre; 16-20 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik memnuniyeti düzeyinin, 0.5-5 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik memnuniyeti düzeyinden anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür ($p < .05$).

Araştırmada evlilik memnuniyetini yordayıp yordamadığı incelenen değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6.**Araştırma Değişkenlerine İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi
Sonuçları**

Değişkenler	\bar{x}	S	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.EYO	34.4	4.94	1										
2.İMÖ	33.6	4.40	.52**	1									
3.Tpm	192.4	28.16	.09	.04	1								
4.Kym	89.90	16.80	.11*	.11*	.89**	1							
5.Bym	41.1	7.60	.01	-.07	.55**	.31**	1						
6.Bbm	57.7	11.17	.03	-.05	.76**	.48**	.21**	1					
7.AFÖ	32.2	6.43	.13*	.15**	-.15**	-.11*	-.11*	-.13*	1				
8.Dd	45.8	9.07	.13*	.20**	.04	.11*	-.01	-.06	.12*	1			
9.Yb	50.8	9.23	.03	.07	-.10	-.04	-.04	.15**	.38**	.53**	1		
10.Sr	39.1	7.10	.07	.11*	.20**	.28**	.06	.05	.03	.53**	.56**	1	
11.Dyd	25.6	6.50	-.12*	-.12*	.12*	.08	.03	.15**	-.15**	-.01	-.01	.09	1
12.Da	41.1	7.80	.03	.11*	.03	.09	.00	-.06	.13*	.68**	.62**	.52**	.06

p < .005*EYO:** Evlilik Yaşam Ölçeği**AFÖ:** Affedicilik Ölçeği****p < .001****İMÖ:** İlişkilerde Mutluluk Ölçeği**Dd:** Dışadönüklük**Tpm:** Toplam mükemmeliyetçilik**Yb:** Yumuşak başlılık**Kym:** Kendine yönelik mükemmeliyetçilik**Sr:** Sorumluluk**Bym:** Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik**Dyd:** Duygusal dengesizlik**Bbm:** Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik **Da:** Deneyime açıklık

Tablo 4.6.'ya bakıldığında, İlişkilerde Mutluluk Ölçeği puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında $r = .52$ ($p < .001$) oranında pozitif yönde anlamlı bir ilişki

saptanmıştır. Başka bir deyişle, evli bireylerin ilişkilerindeki mutluluk düzeyi arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeylerinin de arttığı görülmektedir.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin toplam mükemmeliyetçilik puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında $r = .11$ ($p < .005$) oranında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle evli bireylerin kendilerine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyleri de artmaktadır. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Mükemmeliyetçiliğin sadece, kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutu ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Affedicilik Ölçeği puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında $r = .13$ ($p < .005$) oranında pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Başka bir deyişle, evli bireylerin affedicilik düzeyleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet de artmaktadır.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ile ölçülen beş faktör kişilik özelliklerinin bazı alt boyutlarının puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş, bazı alt boyutları ile anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Bu bulgular şu şekildedir:

Dışadönüklük Alt Ölçeği puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında $r = .13$ ($p < .005$) oranında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, evli bireylerin dışadönüklük özellikleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyleri de artmaktadır.

Duygusal Dengesizlik Alt Ölçeği puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında $r = .12$ ($p < .005$) düzeyinde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, evli bireylerin duygusal dengesizlik özellikleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyleri azalmaktadır.

Yumuşak başlılık, Sorumluluk ve Deneyime Açıklık Alt Ölçeği puanları ile Evlilik Yaşamı Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

4.6. Evli Bireylerin İlişkilerindeki Mutluluk Düzeyi ile Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.7.

İlişkilerde Mutluluğun Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	n	\bar{x}	s	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar		p
				B	Std.Hata	β	t	
İMÖ	378	33.6	4.40	.580	.50	.516	11.68*	.000

*p < .05

İMÖ: İlişkilerde Mutluluk Ölçeği

Tablo 4.7.'ye bakıldığında, ilişkideki mutluluğun evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .516$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde ilişkideki mutluluğun, evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığı ($t = 11.68$, $p = .000$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, ilişkideki mutluluğun evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R = .516$, $R^2 = .27$, $F(1, 376) = 136.46$, $p < .05$). Başka bir deyişle evlilik memnuniyetinin % 27'sini araştırmanın ilişkisel değişkeni olan ilişkideki mutluluk düzeyi tek başına açıklamaktadır.

4.7. Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği ile Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.8.

Toplam Mükemmeliyetçiliğin Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	n	\bar{x}	s	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar		p
				B	Std.Hata	β	t	
Tpm	378	192.42	28.16	.016	.01	.089	1.74	.083

p < .05

Tpm: Toplam mükemmeliyetçilik

Tablo 4.8.'e göre, toplam mükemmeliyetçiliğin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .089$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde toplam mükemmeliyetçiliğin, evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı ($t = 1.74$, $p = .083$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarında, toplam mükemmeliyetçiliğin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur ($R = .089$, $R^2 = .008$, $F(1, 376) = 3.023$, $p < .05$).

Tablo 4.9.**Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutlarının Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları**

Model	n	\bar{x}	s	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar		p
				B	Std.Hata	β	t	
Sabit	-	-	-	32.07	1.83	-	17.50	.000
Kym	378	89.90	16.80	.034	.018	.115	1.90	.059
Bym	378	41.08	7.60	-.019	.035	-.030	-.548	.584
Bbm	378	57.67	11.18	.002	.026	.004	.076	.939

R = .111 **R² = .012** **Kym:** Kendine yönelik mükemmeliyetçilik

F = 1.57 **p = .197** **Bym:** Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik

Bbm: Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik

4.7.a. Kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.9.'a bakıldığında, kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .115$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin sınırdan bir puanla evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı ($t = 1.90$, $p = .059$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

4.7.b. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.9.'a bakıldığında, başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = -.030$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak

yordamadığı ($t = -.548$, $p = .584$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı saptanmıştır.

4.7.c. Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.9.'a göre, başkalarının mükemmeliyetçiliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .004$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, başkalarının belirlediği mükemmeliyetçiliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı ($t = .076$, $p = .939$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, başkalarının belirlediği mükemmeliyetçiliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre, mükemmeliyetçiliğinin alt boyutlarının evlilik memnuniyetini yordamada görece önem sırası; kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik şeklindedir. Genel çerçevede bakıldığında ise, regresyon modeli anlamlı bulunmamıştır ($p < .05$).

4.8. Affedici Kişilik Özelliği İle Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.10.

Affedici Kişilik Özelliğinin Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	n	\bar{x}	s	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar		t	p
				B	Std.Hata	β			
AFÖ	378	32.17	6.43	.098	.039	.128		2.51	.013

$p < .05$

AFÖ: Affedicilik Ölçeği

Tablo 4.10.'da görüldüğü üzere, affedici kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .128$ bulunmuştur. Standardize edilmiş

regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde affediciliğin, evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığı ($t = 2.51, p = .013$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, affediciliğin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R = .128, R^2 = .02, F(1, 376) = 6.28, p < .05$). Bir başka ifadeyle, affedici kişilik özelliği evlilik memnuniyetinin % 2'sini tek başına açıklamaktadır.

4.9. Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Evlilik Memnuniyetinin Yordanmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 4.11.

Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Evlilik Memnuniyetini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model	n	\bar{x}	S	Standardize		β	t	p
				Edilmemiş Katsayılar	Edilmiş Katsayılar			
Sabit	-	-	-	34.07	1.90	-	17.91	.000
Dd	378	45.8	9.07	.098	.040	.180	2.47	.014
Yb	378	50.8	9.23	-.017	.037	-.31	-.442	.659
Sr	378	39.1	7.10	.039	.046	.057	.857	.392
Dyd	378	25.6	6.50	-.086	.039	-.113	-2.19	.029
Da	378	41.1	7.80	-.064	.049	-.102	-1.32	.189
R = .190	R² = .036			Dd: Dışadönüklük		Dyd: Duygusal dengesizlik		
F = 2.78	p = .018			Yb: Yumuşak başlılık		Da: Deneyime açıklık		
				Sr: Sorumluluk				

Tablo 4.3.'te beş faktör kişilik özelliklerinin alt boyutlarından olan bazı kişilik özelliklerinin evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordadığı, bazılarının ise yordamadığı görülmektedir. Bulgular şu şekildedir:

4.9.a. Dışadönük olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.10.'a bakıldığında, dışadönük olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .180$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, dışadönük olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığı ($t = 2.47, p = .014$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, dışadönük olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

4.9.b. Yumuşak başlı olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi, yumuşak başlı olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = -.11$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, yumuşak başlı olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı ($t = -.442, p = .659$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, yumuşak başlı olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

4.9.c. Sorumluluk sahibi olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.10.'a göre, sorumluluk sahibi olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = .057$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, sorumluluk sahibi olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı ($t = .857, p = .392$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, sorumluluk sahibi olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur.

4.9.d. Duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.10.'a bakıldığında, duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = -.113$ bulunmuştur.

Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetini ters yönde anlamlı olarak yordadığı ($t = -2.19$, $p = .029$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

4.9.e. Deneyime açık olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyetinin yordanmasına ilişkin bulgular:

Tablo 4.10.'a göre, deneyime açık olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordamada standardize edilmiş regresyon katsayısı $\beta = -.102$ bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu incelendiğinde, deneyime açık olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı ($t = -1.32$, $p = .189$) görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, deneyime açık olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir.

Bu sonuçlara bakıldığında; beş faktör kişilik özelliklerinden iki kişilik faktörünün (Dışadönüklük ve Duygusal dengesizlik) evlilik memnuniyetini yordadığı, üç kişilik faktörünün (Yumuşak başlılık, Sorumluluk ve Deneyime açıklık) ise yordamadığı görülmektedir.

Sonuçlar genel çerçevede incelendiğinde, kurulan regresyon modeli anlamlı bulunmaktadır ($p < .05$). Beş faktör kişilik özellikleri, evlilik memnuniyeti ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir ($R = .190$, $R^2 = .036$, $F(5, 372) = 2.78$, $p = .018$). Beş faktör kişilik özellikleri, evlilik memnuniyetindeki toplam varyansın % 2'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre yordayıcı değişkenlerin evlilik memnuniyeti üzerindeki görece önem sırası; dışadönüklük, duygusal dengesizlik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise; dışadönüklük ve duygusal dengesizliğin evlilik memnuniyeti üzerinde önemli (anlamlı) yordayıcılar olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma bulguları alan yazındaki diğer araştırma bulguları ile karşılaştırılarak maddeler halinde tartışılmıştır.

5.1. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Araştırma sonuçlarına göre, evlilik memnuniyeti düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermektedir. Yapılan istatistiksel analizler, erkeklerin evlilik memnuniyeti düzeylerinin kadınların evlilik memnuniyeti düzeylerinden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Çelik (2006), yaptığı çalışmada, aile alt ölçeğinin cinsiyet açısından evlilik memnuniyeti karşılaştırmasında anlamlılık sınırına yakın sonuçlar elde etmiştir. Sonuçlar, kadınların memnuniyet düzeylerinin daha düşük olduğu doğrultusundadır. Bu sonuç araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Kubat (2012) ise, yaptığı çalışmada evlilik memnuniyetinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bir-Aktürk (2006) medeni durum (ilk evli, boşandıktan sonra yeniden evlenmiş, eşi vefat ettikten sonra yeniden evlenmiş) ve cinsiyete göre evlilik memnuniyetini karşılaştırmak amacıyla yaptığı çalışmada erkeklerin kadınlardan daha yüksek evlilik memnuniyetine sahip olduğunu tespit etmiştir. Üncü (2007), Yaşın-Dökmen ve Tokgöz (2002) de yaptıkları araştırmalarda evlilik memnuniyetinin cinsiyete göre farklılaştığı bulgusunu elde etmişlerdir. Azizoğlu-Binici (2000)'ye göre de cinsiyet, evlilik memnuniyetini yordayan bir değişkendir. Güngör-Cihan (2007) da evlilik memnuniyeti üzerine bir model geliştirdiği çalışmasında erkeklerin evlilik memnuniyeti düzeyinin kadınlarınkinden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Ek olarak Yıldız (2012) da tez çalışmasında, evlilik uyum puanlarının cinsiyete göre farklılaştığını, erkeklerin daha yüksek evlilik uyumuna sahip olduğunu tespit etmiştir.

5.2. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Yaşları ile Karşılaştırılması

Araştırma sonuçlarına göre, yaş ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın hangi kategoriden kaynaklandığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre ise; 41-51 yaş aralığındakilerin evlilik memnuniyeti düzeyinin, 52 ve üzeri yaşındakilerden daha düşük olduğu bulunmuştur. Zeytinoğlu (2013) ve Kubat (2012) yaptıkları tez çalışmalarında, yaş ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki tespit

edememişlerdir. Yaşın-Dökmen ve Tokgöz (2002) araştırmasında yaş değişkenini, evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olarak bulmuştur. Araştırmalardaki farklılıkların kategoriler arasındaki örneklem sayısının eşit olmaması gibi bir takım istatistiksel sebeplerden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda yapılacak farklı araştırmalar durumu netleştirmek açısından katkı sağlayacaktır.

5.3. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Eğitim Durumları ile Karşılaştırılması

Evli bireylerin eğitim durumları lisanstan daha düşük ve lisans ve üstü şeklinde kategorikleştirilmek suretiyle evlilik memnuniyeti düzeyi ile karşılaştırılmak üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda evlilik memnuniyeti düzeyi ile bireylerin eğitim durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çağ ve Yıldırım (2013) yaptıkları çalışmada, eğitim düzeyinin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığı sonucuna varmışlardır. Bu konuda alan yazın incelendiğinde eğitim durumun evlilik memnuniyeti ile ilişkili bir değişken olduğu yönünde araştırmalar görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen evlilik memnuniyetinin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı sonucu şaşırtıcıdır, bu sonucun araştırmanın örnekleminin çoğunluğunun lisans düzeyinde olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında Zeytinoğlu (2013) da; evli bireylerin benlik saygıları, kıskançlık düzeyleri, evlilikte yaşadıkları çatışmalar ve evlilik memnuniyetleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığını ve bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, evlenme biçimi ve çocuk sayısı açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, eğitim düzeyini lisanstan daha düşük ve lisans ve üstü olarak aynı şekilde kategorikleştirerek evlilik memnuniyeti ile ilişkisine bakmış ve anlamlı bir fark bulamamıştır. Kubat (2012) da yaptığı tez çalışmasında, evlilik memnuniyeti ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir.

5.4. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Çocuk Sayıları ile Karşılaştırılması

Evli bireyler; çocuğu olmayan, bir çocuğu olan, iki çocuğu olan, üç ve daha fazla çocuğu olan bireyler şeklinde kategorikleştirilmek suretiyle evlilik memnuniyeti düzeyi ile karşılaştırılmak üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, evlilik memnuniyeti düzeyi ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Hatipoğlu (1993) de yaptığı tez çalışmasında benzer bir bulgu elde etmiştir. Çağ ve Yıldırım (2013) 'ın cinsiyet, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, eş desteği, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ailenin gelir düzeyi, cinsel yaşam memnuniyeti ve ev içi sorumlulukların paylaşımı

değişkenlerinin evlilik memnuniyeti düzeyini ne derecede yordadığını bulmak amacıyla yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, çocuk sayısı evlilik memnuniyetini yordamamaktadır. Bu bulgu, araştırma sonuçları ile tutarlı görünmektedir. Buna ek olarak Çelik (2006) yaptığı çalışmada, evli bireylerin evlilik memnuniyeti puan ortalamaları arasında cinsiyet ve çocuk sayısı açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmış ve anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Berk (2009) de yaptığı çalışmada, evlilik memnuniyeti algısının bireylerin çocuk sahibi olma durumuna bağlı olarak farklılaşmadığı, diğer bir ifade ile evlilik memnuniyeti algısının çocuk sahibi olma durumu faktöründen bağımsız olduğu sonucuna varmıştır. Zeytinoğlu (2013) yaptığı tez çalışmasında, çocuk sayısı ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Araştırma bulgusunun alan yazınla paralellik gösterdiği görülmektedir.

5.5. Evlilik Memnuniyeti Düzeyinin Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Karşılaştırılması

Araştırma sonuçlarına göre, evlilik süresi ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın hangi kategorik süreden kaynaklandığını belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre ise; 16-20 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik doyum düzeyinin, 0.5-5 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik doyum düzeyinden anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgu Dökmen ve Tokgöz (2002), Espinoza (2003) 'nın çalışmaları ile paralellik göstermektedir. Aksine Zeytinoğlu (2013), evlilik süresi ile evlilik memnuniyeti arasında yaptığı korelasyon analizinde anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Fakat Çelik (2006) yaptığı çalışmada, evlilik süresine dair bulgular da elde etmiştir. Bulgular; aile alt ölçeği bakımından 1-5 yıl arasında evli olan kadınların en düşük memnuniyet düzeyine sahip olduğu, benlik alt ölçeği bakımından ise evli erkeklerin en yüksek memnuniyetinin 11-17 yılları arasında olduğu şeklindedir. Bu bulgular, araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Kubat (2012) da çalışmasında katılımcılarının evlilik süresini 0-3 yıl, 3.5-10 yıl ve 11-25 olarak kategorikleştirmiş ve evlilik memnuniyeti ile evlilik süresi arasında anlamlı fark tespit etmiştir.

5.6. İlişkilerde Mutluluk Düzeyinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu

Araştırmada yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulara göre ilişkideki mutluluk ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bir başka ifadeyle, evli bireylerin ilişkilerindeki mutluluk düzeyi arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca, ilişkideki mutluluğun evlilik memnuniyetini yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan regresyon analizi sonuçları ile ilişkideki mutluluğun evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığı bulgusu elde edilmiştir. Başka bir ifadeyle, araştırmanın ilişkisel değişkeni olan ilişkideki mutluluk düzeyi evlilik memnuniyetini yordayan değişkenlerden biridir. Alan yazında bu konu ile ilgili yapılan herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamıştır.

5.7. Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliğinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu

Araştırma bulgularına göre, toplam mükemmeliyetçilik düzeyi ile evlilik memnuniyeti düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ek olarak mükemmeliyetçiliğin evlilik memnuniyetinin bir yordayıcısı olup olmadığını incelemek için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, toplam mükemmeliyetçiliğin evli bireylerin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordamadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

5.7.a. Kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

Araştırmada, kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle evli bireylerin kendilerine yönelik mükemmeliyetçilik düzeyleri arttıkça, evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyleri de artmaktadır. Bunun yanında yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği, sınırdan bir puanla, evlilik memnuniyetinin anlamlı yordayıcılarından biri değildir.

Koydemir, Sun-Selişik ve Tezer (2005), 50 evli çift üzerinde evlilik uyumunun mükemmeliyetçiliğinin üç alt boyutuyla ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla yaptıkları araştırmada evlilik uyumu ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bitirgen (2013) ise sınıf öğretmenleri ve yöneticilerle yaptığı çalışmada, evlilik uyumu ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde

anlamli bir iliŒi bulmuŒtur. Ancak Bıyikoğlu (2012)'nun evlilik uyumu kavramını mükemmeliyetçilik (kendine yönelik, başkalarına yönelik ve sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik), stres ile başa çıkma stratejileri (problem odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma ve sosyal destek arama) ve cinsiyet değişkenleri ile incelemek amacıyla yaptığı araŒtırmada ise, kendine yönelik mükemmeliyetçi özelliklere sahip olan bireylerin evlilik uyumları daha yüksektir. Ayrıca bu çalışmada, kadınlarda kendine yönelik mükemmeliyetçiliğin evlilik uyumunda belirleyici rolü olduğu ortaya çıkarılmıŒtır. Bu çalışmanın kendine yönelik mükemmeliyetçilik boyutunda araŒtırma bulgularıyla paralel olduğu söylenebilir.

5.7.b. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile iliŒkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

AraŒtırmada yapılan analizlerde, başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında anlamli bir iliŒkiye rastlanmamıŒtır. Ayrıca, yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, başkalarına yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliği evlilik memnuniyetini anlamli olarak yordamamaktadır.

Koydemir, Sun-SeliŒık ve Tezer (2005), 50 evli çift üzerinde evlilik uyumunun mükemmeliyetçiliğin üç alt boyutuyla iliŒki olup olmadığını saptamak amacıyla yaptıkları araŒtırmada evlilik uyumu ile başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik arasında anlamli bir iliŒki olmadığı sonucuna ulaŒmıŒlardır. Bu bulgu araŒtırma sonucuyla tutarlıdır. Bitirgen (2013) sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin evlilik memnuniyetleri ile mükemmeliyetçilikleri arasındaki iliŒkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ile evlilik memnuniyeti arasında anlamli bir iliŒki bulamamıŒtır.

5.7.c. Başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile iliŒkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

AraŒtırma sonuçlarına göre, başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında anlamli bir iliŒki bulunmamıŒtır. Ek olarak, araŒtırmada yapılan regresyon analizi sonuçlarından, başkalarının belirlediği mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini anlamli olarak yordamadığı bulgusuna ulaŒılmıŒtır.

Ancak Bıyikoğlu (2012) yaptığı araŒtırmada erkeklerde, sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçiliğin evlilik uyumunu belirleyici rol oynadığı bulgusuna ulaŒmıŒtır. Tuncay (2006) evlilik uyumu ve mükemmeliyetçiliği kişilerarası bağlamda incelediği araŒtırmasında,

başkalarınınca belirlenen mükemmeliyetçilik ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bitirgen (2013) de evlilik memnuniyeti ile mükemmeliyetçilik ilişkisini incelediği araştırmasında aynı bulguyu elde etmiştir. Koydemir, Sun-Selişik ve Tezer (2005) ise, 50 evli çift üzerinde evlilik uyumunun mükemmeliyetçiliğin üç alt boyutuyla ilişki olup olmadığını saptamak amacıyla yaptıkları araştırmada evlilik uyumu ile başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik arasında da anlamlı bir ilişki olmadığını bulmuşlardır. Bu bulgu araştırma sonucuyla aynı doğrultudadır.

Araştırma bulgularına göre; evlilik memnuniyetine mükemmeliyetçi kişilik özelliği açısından genel olarak bakıldığında, mükemmeliyetçiliğin yalnız kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutu ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

5.8. Affedici Kişilik Özelliğinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu

Araştırma sonuçlarında, affedici kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğuna dair bulgular elde edilmiştir. Araştırma, evli bireylerin affedicilik düzeyleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeylerinin de arttığını ortaya koymaktadır. Duman-Temel (2013); aldatma tipi-affetme, olumlu duygu-affetme ve baş etme-affetme ilişkilerinde evlilik memnuniyetinin aracı rolünü araştırmak amacıyla yaptığı çalışmada evlilik memnuniyetinin, olumlu duygu-affetme ve duygu odaklı baş etme-affetme ilişkilerinde aracı rol oynadığını bulmuştur. Bu bulgu, araştırma sonuçlarıyla benzer doğrultudadır.

Araştırmada affedici kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan regresyon analizi sonuçlarında, affedici kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetini anlamlı olarak yordadığı bulgusu da elde edilmiştir. Başka bir ifadeyle, araştırmanın kişisel değişkenlerinden biri olan affedici kişilik özelliği, evlilik memnuniyetini yordayan bir değişkendir. Taysi (2007) yaptığı çalışmada eşlerin, incitici bir davranışın niyetli olduğunu düşündüklerinde affetmelerinin zorlaştığını, evlilik uyumu düşük olan çiftlerin ise birbirlerinin davranışlarını daha çok niyetli olarak algıladıklarını bulmuştur. Bu durumda evlilik uyumunun affetmeyi yordadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda da affetme ve evlilik memnuniyetinin birbirini yordayan değişkenler olduğu sonucuna ulaşılabilir.

5.9. Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Evlilik Memnuniyeti ile İlişkisi ve Evlilik Memnuniyetini Yordama Durumu

Araştırmada, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi ile ölçülen beş faktör kişilik özelliklerinden iki faktör ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş, üç faktör ile anlamlı ilişkiler bulunamamıştır. Bunun yanında yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, beş faktör kişilik özelliklerinden aynı iki kişilik faktörünün evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordadığını, geriye kalan üç tane kişilik faktörünün ise yordamadığını göstermektedir.

5.9.a. Dışadönük olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

Araştırma sonuçlarında dışadönüklük kişilik faktörü, evlilik memnuniyeti ile ilişkili bulunan iki faktörden biridir. Dışadönük olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, evli bireylerin dışadönüklük özellikleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyleri de artmaktadır. Buna ek olarak, yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre dışadönüklük kişilik faktörü, beş faktör kişilik özelliklerinden evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordayan iki faktörden birisidir. Bu durumda, dışadönük olma kişilik özelliği evlilik memnuniyetini yordayan kişisel bir değişkendir.

Erişti (2010) gerçekleştirdiği tez çalışmasında dışadönük olma kişilik özelliği ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Sonuç, araştırma bulgularıyla aynı doğrultudadır.

5.9.b. Yumuşak başlı olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

Araştırmada yapılan analizlerde, yumuşak başlılık kişilik faktörü evlilik memnuniyeti ile ilişkisi bulunmayan üç faktörden birisidir. Yumuşak başlı olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca yapılan regresyon analizi sonuçları yumuşak başlılık kişilik faktörünün, beş faktör kişilik özelliklerinden evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordamayan üç faktörden birisi olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, yumuşak başlı olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir.

Güngör-Cihan (2007) evlilik memnuniyetini açıklayan; evliliğe hazır oluş düzeyi, evlilikte öz yetkinlik, psikolojik belirtiler, stresle başa çıkma tarzlarından olan aktif planlama ve gelişime açıklık, duygusal tutarsızlık, özdenetim ve yumuşak başlılık kişilik özellikleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemeye yönelik bir model geliştirmek amacıyla yaptığı çalışmada, yumuşak başlılığın evlilik memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur. Sonuçlar, bu araştırma ile paralellik göstermektedir.

5.9.c. Sorumluluk sahibi olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

Araştırma sonuçlarına göre sorumluluk kişilik faktörü, evlilik memnuniyeti ile ilişkisi bulunmayan üç faktörden bir diğeridir. Sorumluluk sahibi olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ek olarak yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, sorumluluk kişilik faktörü, beş faktör kişilik özelliklerinden evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordamayan üç faktörden bir diğeridir. Başka bir deyişle, sorumluluk sahibi olma kişilik özelliği, evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı değildir. Fakat korelasyon analizi sonuçlarına bize, sorumluluk sahibi olma kişilik özelliği ile ilişkideki mutluluğun pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. İlişki mutluluğu ise evlilik memnuniyeti ile hem pozitif yönde ilişki göstermektedir, hem de evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısıdır. Bu durumda, sorumluluk sahibi olma kişilik özelliğinin, evlilik memnuniyeti üzerinde dolaylı bir etkisi olduğu söylenebilir.

Güngör-Cihan (2007) ise, yaptığı çalışmada sorumluluğun evlilik memnuniyetini en az yordayan özelliklerden biri olduğunu tespit etmiştir.

5.9.d. Duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

Araştırmada yapılan analizler sonucunda duygusal dengesizlik kişilik faktörü, evlilik memnuniyeti düzeyi ile ilişkili bulunan iki faktörden bir diğeridir. Duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu anlamlı ilişki, evli bireylerin duygusal dengesizlik özellikleri arttıkça evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeylerinin azaldığı şeklinde de ifade edilebilir. Bunun yanında, yapılan regresyon analizi sonuçlarında duygusal dengesizlik kişilik faktörü, beş faktör kişilik özelliklerinden evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordayan iki faktörden birisidir. Sonuçlar, duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin evlilik

memnuniyetini ters yönde yordadığını göstermektedir. Bu durumda, duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğinin, evlilik memnuniyetini yordayan kişisel değişkenlerden olduğu söylenebilir.

Güngör-Cihan (2007) yaptığı çalışmada, duygusal tutarsızlığın evlilik memnuniyeti üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur. Ancak evlilik memnuniyeti ile duygusal tutarsızlık arasındaki ilişkide evlilikteki öz yetkinliğin anlamlı bir etkisinin olduğunu saptamıştır, yani duygusal tutarsızlığın evlilik memnuniyetini dolaylı olarak etkilediğini ve evlilik memnuniyeti ile ilişkisinin negatif yönde olduğunu ifade etmiştir. Sonuçlar, bu araştırmanın bulguları ile kısmen tutarlılık göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde, evlilik memnuniyeti ile duygusal tutarsızlık ile ilgili yapılan çalışmalarda, duygusal tutarsızlığın evlilik memnuniyeti ile ilişkili olduğu (Kelly ve Conley, 1987) ve evlilik memnuniyetini yordadığı (Russell ve Wells, 1990) ifade edilmektedir. Bu veriler, araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

5.9.e. Deneyime açık olma kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile ilişkisi ve evlilik memnuniyetini yordama durumu

Araştırmada yapılan analizlerde, deneyime açıklık kişilik faktörü evlilik memnuniyeti ile ilişkisi bulunmayan üç faktörden sonuncusudur. Deneyime açık olma kişilik özelliği ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca yapılan regresyon analizi sonuçları, deneyime açıklık kişilik faktörünün beş faktör kişilik özelliklerinden evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordamayan üç faktörden sonuncusu olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, deneyime açık olma kişilik özelliğinin evli bireylerin evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir. Fakat korelasyon analizi sonuçlarına göre, deneyime açık olma kişilik özelliği ile ilişkideki mutluluğun pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. İlişki mutluluğu ise evlilik memnuniyeti ile hem pozitif yönde ilişkilidir, hem de evlilik memnuniyetini yordamaktadır. Bu durumda, deneyime açık olma kişilik özelliğinin, evlilik memnuniyeti üzerinde dolaylı bir etkisi olduğu yorumu yapılabilir.

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre; evlilik memnuniyetine beş faktör kişilik özellikleri açısından genel olarak bakıldığında, evlilik memnuniyetinin Dışadönüklük ve Duygusal Dengesizlik olmak üzere iki kişilik faktörü ile arasında anlamlı bir ilişki

bulunurken; Yumuşak başlılık, Sorumluluk ve Deneyime açıklık olmak üzere üç kişilik faktörü ile ise arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Buss (1991), öfkeli ve öfkeyi provoke eden eşlerin eylemlerinde kişiliğin rolünü incelediği çalışmasında evlilik memnuniyetinin duygusal tutarsızlık, sorumluluk ve gelişime açıklık kişilik faktörleri ile ilişkili olduğunu saptamıştır.

Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre; beş faktör kişilik özellikleri, evlilik memnuniyeti ile düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir. Yordayıcı değişkenlerin evlilik memnuniyeti üzerindeki görece önem sırası; dışadönüklük, duygusal dengesizlik, deneyime açıklık, sorumluluk ve yumuşak başlılık şeklindedir. Çalışmalar, beş faktör kişilik özelliklerinden duygusal tutarsızlığın evlilik memnuniyeti üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koyarken, yumuşak başlılık, gelişime açıklık ve sorumluluk boyutlarının evlilik memnuniyetini olumlu olarak etkilediğini ifade etmektedir (Güngör-Cihan, 2007).

Araştırmada yer alan bağımsız değişkenlerden her biri ile evlilik memnuniyetini bire bir çalışan araştırmalar pek az olmakla birlikte araştırmaların bulguları, bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Bütün bu değişkenleri bir arada çalışan bir araştırma ise bulunmamaktadır. Sonuç olarak araştırma bulguları göstermektedir ki, araştırmanın amacına uygun olarak yapılan beş faktör kişilik özelliklerinin evlilik memnuniyetini yordama durumuna ilişkin analizlere göre, dışadönüklük ve duygusal dengesizlik kişilik faktörleri evlilik memnuniyetini anlamlı bir şekilde yordamakta; yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik faktörleri yordamamaktadır. Bu durumda bahsedilen iki faktörün evlilik memnuniyetini yordayan kişisel değişkenlerden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Analizlerin bütününe bakıldığında ise affedicilik, dışadönüklük ve duygusal dengesizliğin evlilik memnuniyetini yordayan kişisel değişkenler olduğu görülmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına ve araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın amacı, evlilik memnuniyetini yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenleri incelemektir. Bu bağlamda; araştırmanın ilişkisel değişkeni olarak ilişki mutluluğu seçilirken, araştırmanın kişisel değişkenleri mükemmeliyetçi, affedici, dışadönük, yumuşak başlı, sorumluluk sahibi olma, duygusal olarak tutarsız olma, deneyime açık olma kişilik özellikleri ile birlikte cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresi gibi demografik değişkenlerdir.

Bulgular, ilişkideki mutluluğun evlilik memnuniyeti ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. İlişkideki mutluluk arttıkça, evlilik memnuniyeti de artmaktadır. Aynı zamanda ilişki mutluluğunun, evlilik memnuniyetinin anlamlı bir yordayıcısı da olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın kişisel değişkenleri ile ilgili olarak, mükemmeliyetçi kişilik özelliğinden yalnızca kendine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda evlilik memnuniyeti ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik puanları arttıkça evlilik memnuniyeti düzeyi de artmaktadır. Buna karşın toplam mükemmeliyetçilik ile mükemmeliyetçiliğin diğer alt boyutları olan başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarının belirlediği mükemmeliyetçilik puanları ile evlilik memnuniyeti puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca sonuçlar, mükemmeliyetçiliğin hiçbir alt boyutunun da evlilik memnuniyetini yordamadığını göstermektedir.

Araştırma sonuçları, affedicilik puanları ile evlilik memnuniyeti puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin varlığını işaret etmektedir. Evli bireyde affedicilik arttıkça evlilik memnuniyeti düzeyi de artmaktadır. Ayrıca affedicilik kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetinin anlamlı yordayıcılarından olduğu tespit edilmiştir.

Beş faktör kişilik özellikleri ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkiyle ilgili bulgulara göre, dışadönük olma ve duygusal anlamda tutarsız olma kişilik özellikleri ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu ilişki, dışadönüklük ile pozitif yönde iken duygusal dengesizlik ile negatif yönde anlamlılık göstermektedir. Bu durumda, dışadönüklük arttıkça ve duygusal dengesizlik azaldıkça evlilik memnuniyetinin de arttığı söylenebilir. Beş faktör kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık olmak üzere diğer üç faktörü ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu bulguların yanında; yine dışadönüklük kişilik özelliğinin evlilik memnuniyetinin yordayıcısı olduğu, duygusal dengesizliğin evlilik memnuniyetini ters yönde yordadığı ve diğer üç faktörün evlilik memnuniyetini yordamadığı tespit edilmiştir.

Demografik değişkenlerle evlilik memnuniyeti ilişkisine bakıldığında araştırma bulguları; evlilik memnuniyetinin cinsiyet, yaş ve evlilik süresi değişkenlerine göre farklılaştığı, çocuk sayısı ve eğitim durumu değişkenleri ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönündedir. Sonuçlara göre, erkeklerin evlilik memnuniyetleri kadınlara oranla daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca araştırmada, 41-51 yaş aralığındaki bireylerin evliliklerinden duydukları memnuniyet düzeyinin, 52 ve üzeri yaşındakilerden daha düşük olduğu bulunmuştur. Son olarak, 16-20 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik memnuniyeti düzeyinin, 0.5-5 yıl arasında evli olan bireylerin evlilik memnuniyeti düzeyinden anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır.

6.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik öneriler bu bölümde yer almaktadır.

6.2.1. Araştırmacılara Öneriler

- Bu çalışmada eğitim durumu ve çocuk sayısı değişkenleri ile evlilik memnuniyeti arasında anlamlı bir fark bulunamamış olması, araştırmanın örnekleminin önemli bir bölümünün lisans düzeyinde ve iki çocuk sahibi olmasından kaynaklanmış olabileceğini düşündürmektedir. Bu değişkenler açısından daha eşit dağılımlı örneklemeler ile bu konu çalışılabilir.
- Araştırma örnekleme, random/seçkisiz örnekleme yöntemine göre daha sınırlı olan uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Örneklem, random/seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak yeniden bir araştırma yapılabilir.

- Araştırmada evli bireylerin verileri, eşlerinin verileri ile eşleştirilmemiş olup bazı katılımcıların eşleri araştırmada yer almamıştır. Bu araştırma, eşlerin verileri eşleştirilerek tekrarlanabilir.
- Araştırma sonucunda evlilik ile pozitif yönde ilişkili olan ve evlilik memnuniyetini yordayan değişkenler göz önüne alınarak grup çalışma programları geliştirilebilir.

6.2.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Evlilik ve aile terapistleri, araştırma sonucunda bulunan affedici olma, dışadönük olma ve duygusal olarak tutarlı olma kişilik özelliklerinin evlilik memnuniyetini yordadığı ve kendine yönelik mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin evlilik memnuniyeti ile pozitif yönde bir ilişki gösterdiği bulguları doğrultusunda çalışabilirler.
- Evlilik memnuniyeti ile pozitif yönde ilişki gösteren kişilik özelliklerini geliştirecek ve böylece memnuniyeti arttırarak evlilik ilişkisine olumlu katkı sağlayacak grup çalışmaları yapılabilir.
- Evlilik memnuniyetini negatif yönde etkileyen duygusal olarak tutarsız olma kişilik özelliğini gösteren evli bireylerin katıldığı gruplar oluşturularak, bireylere bu yönde destek verilebilir.

KAYNAKLAR

- Akça-Koca, D. (2013). *Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aktürk, E. B. (2006). *Marital satisfaction in turkish remarried families: comparison among marital status, effect of stepchildren, and contributing factors*. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Akın, A. (Ed.). (2012). *Psikoloji ve eğitimde kullanılan güncel ölçme araçları* (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Altun, F., & Yazıcı, H. (2010, Kasım). *Öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler*. Eğitimde Yeni Eğilimler ve Etkileri üzerine Uluslar arası konferansta bildiri.
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Azizoğlu-Binici. S. (2000). *Psikolojik yardım için başvuruda bulunan ve bulunmayan evli çiftlerin evlilik ilişkilerini değerlendirmelerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bacanlı, H., İlhan, T., & Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 7(2), 261-279.
- Basım, H. N., Çetin, F., & Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 20-37.
- Berk, M. (2009). *Evli öğretmenlerin yüklenme tarzları ve evlilik doyumu algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Berry, J.W., Worthington, E.L., Jr., O'Connor, L., Parrott, L. III, & Wade, N.G. (2005). Forgiveness, vengeful rumination, and affective traits. *Journal of Personality*, 73(1), 183-226.
- Bıykoğlu, E.B. (2012). *Evlilik uyumunun mükemmeliyetçilik özellikleri, stresle başa çıkma stratejileri ve cinsiyet açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bitirgen, H. (2013). *İlkokul öğretmenlerinin ve yöneticilerinin evlilik doyumu ve mükemmellik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Botwin, M. D., Buss, D. M., & Scackelford, T. K. (1997). Personality and mate selection preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Personality, 65*, 107-136.
- Bradbury, T. N., & Fincham, F.D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin, 107*, 3-33.
- Bradbury, T.N., Fincham F.D. & Beach, S.R.H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family, 62* (4), 964-980.
- Bradbury, T. N., Lawrence E., Rothman, A. D., Cobb, R. J., Rothman, M. T. (2008). Marital satisfaction across the transition to parenthood. *Journal of Family Psychology, 22*(1), 41-50.
- Bugay, A. (2010). *Kendini affetmeyi yordayan sosyobilişsel,duygusal ve davranışsal faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Bugay, A., & Demir, A. (2011). Hataya ilişkin özelliklerin başkalarını affetmeyi yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(35), 8-15.
- Bugay, A., & Demir, A. (2012). Affetme arttırılabilir mi?: Affetmeyi geliştirme grubu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(37), 96-106.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1993.)
- Buss, D. M. (1991). Conflict in married couples: Personality predictors of anger and upset. *Journal of Personality, 59*, 663-688.
- Bülbül, Ş., & Giray, S. (2011). Sosyodemografik Özellikler İle Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi. *Ege Akademik Bakış, Özel Sayı, 11*, 113-123.
- Büyükbayraktar, Ç. (2011). *Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ve öfke ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Büyükdüvenci, S. (1993, Ekim). Aristoteles'te Mutluluk Kavramı. *Felsefe Kongresi, 41-45*, Felsefe Dünyası.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Cenkseven, F., & Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Cenkseven- Önder, F., & Kırdök, O. (2009). Ön ergenlerin olumlu-olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin anne-çocuk ilişkisini algılamaları açısından incelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 5(2), 263-274.
- Costa, P. T., Jr., ve McCrae, R. R. , (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R™) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (1994). İnsan ve davranışı (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çağ, P., & Yıldırım İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 39(4), 13-23.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Demirci, S. (2003). *Öğretmenlerde beş faktör kişilik özellikleri ve iş doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Demirkan, S. (2006). *Özel sektördeki yöneticilerin ve çalışanların bağlanma stilleri, kontrol odağı, iş doyumu ve beş faktör kişilik özelliklerinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Deniz, N. (2011). *Liseye devam eden ergenlerin risk alma davranışları ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Dimitrovsky, L., Levy-Shiff, R., & Schattner-Zanany, İ. (2002). Dimensions of depression and perfectionism in pregnant and nonpregnant women: their levels and interrelationships and their relationship to marital satisfaction. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 136(6), 631-646.
- Doğan, T., Sapmaz, F., & Çötök, N. A. (2013). Öz-eleştiri ve mutluluk1. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 391-400.
- Duman-Temel, E. (2013). Mediating role of marital satisfaction in the types of infidelity – forgiveness, trait positive affect – forgiveness and coping – forgiveness relationships

- in married men and women. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Elliott, S. (2010). Parents' constructions of teen sexuality: Sex panics, contradictory discourses, and social inequality. *Symbolic Interaction*, 33(2), 191-212.
- Enrigh, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: On forgiving, receiving forgiveness, and self-forgiveness. *Counseling and Values*, 40 (2), 107-126.
- Er, F., & Sönmez, H. (2009) Üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçilik: Anadolu Üniversitesi örneği. *AKÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 1, 11-15.
- Ergüner-Tekinalp, B., & Terzi, Ş. (2012). Terapötik bir araç olarak bağışlama: İyileştirici etken olarak bağışlama olgusunun psikolojik danışma sürecinde kullanımı. *Education*, 37(166), 14-24.
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-149.
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15(4), 226-237.
- Espinoza, C. R. (2003). *Marital satisfaction in midlife*. Master of Thesis, California State University, Fullerton.
- Fincham, F. D., Hall, J., & Beach, S. R. (2006). Forgiveness in marriage: Current status and future directions. *Family Relations*, 55(4), 415-427.
- Fletcher, G.J.O., Fitness, J., Blampied, M. (1990). The link between attributions and happiness in close relationships: The roles of depression and explanatory style. *J of Social and Clinical Psychology*, 9 (2), 243-255.
- Girgin, B. (2007). *Beş faktör kişilik modelinin iş yerinde duygusal tacize (mobbing) etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Gökçe- Yücel, F. (2013). *Examining the relationship between projective identification, conflict resolution styles, gender roles and marital satisfaction*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Greef, A.P., & Bryne, T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 26, 321-334.

- Gündoğdu-Aktürk, E. (2010). *Attachment figure transference, caregiving styles and marital satisfaction in arranged and love marriages*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Güngör-Cihan, H. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N., & Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- Güvenç, G. (2001). *Evli eşlerin birbirine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumunu üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Halat, M.I., & Hovardaoğlu, S. (2010). The relations between the attachment styles, causality and responsibility attributions and loneliness of the married couples in the context of the investment model. *Procedia Soc Behav Sci*, 5, 2332-2337.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hatipoğlu, Z. (1993). *Role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction in husbands and wives*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., & Ediger, E. (1995). Perfectionism traits and perfectionistic self-presentation in eating disorder attitudes, characteristics, and symptoms. *International Journal of Eating Disorders*, 18 (4), 317-326.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., Turnbull-Donovan, W., & Mikail, S. (1991). The multidimensional perfectionism scale: reliability, validity, and psychometric properties in psychiatric samples. *Psychological Assessment*, 3, 464-468.
- Horwitz, L., (2003). The Capacity to forgive: Intrapsychic and developmental perspectives. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 53, 486-511.
- Hünler, O. S., & Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumunu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- İmamoğlu, E. O., & Yasak, Y. (1997). Dimensions of marital relationship as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 123, 211-232.

- Kahraman, S. (2013). *Üstün yetenekli 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarına göre mükemmeliyetçilik düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Ankara.
- Kahveci, H. (2001). *Yardım arama davranışları ile fatalistik düşünce ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar* (12.Basım). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kara, E. (2009). Dini ve psikolojik açıdan bağışlayıcılığın terapötik değeri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 221-229.
- Karaçam, G. (2012). *Müzik, resim-iş ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin kişilik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, Z. (2012). Kontrol Odağının Yordayıcıları Olarak Saldırganlık ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 245-260.
- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: a prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 27.
- Kıral, E. (2012). *İlköğretim okulu yöneticilerinin mükemmeliyetçilik algısı ve kontrol odağı ile ilişkisi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Koçak, R., & Çelik, C.K. (2009). Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 52-60.
- Koydemir, S., Sun Selışık, E., & Tezer, E. (2005). Evlilik uyumu ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 23(3), 65-75.
- Kubat, D.E. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Kuyumcu, B. (2005). Evli çiftlerin evlilik doyumu ile gestalt temas biçimleri, bağlanma stilleri ve başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Levenson, R. W., Cartensen, L. L., & Gottman, J. M. (1993). Emotional behavior in long-term marriage. *Psychology and Aging*, 10(1), 140-149.
- Litzinger S., & Gordon K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31,409-424.

- Merriam-Webster. (2009). Merriam-Webster online dictionary. Retrieved August 12, 2014, from <http://www.merriam-webster.com>.
- Miller, P.J., Caughlin, J.P. & Huston, T.L. (2003). Trait expressiveness and marital satisfaction: The role of idealization process. *Journal of Marriage and Family*, 65(4), 978.
- Oral, M. (1999). The Relationship between dimensions of perfectionism, stressful life events and depressive symptoms in university students a test of diathesis-stress model of depression. Unpublished Master Thesis. Middle East Technical University, Ankara.
- Özdemir, Y., & Koruklu, N. (2011). Üniversite öğrencilerinde değerler ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi.*, 8(1), 190-210.
- Pirinççi, L.N. (2009). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Rusbult, C.E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101-117.
- Russell, R. J., & Wells, P. A. (1991). Personality similarity and quality of marriage. *Personality and Individual Differences*, 12(5), 407-412.
- Sano, D. L. (2001). Attitude similarity and marital satisfaction in long-term African American and Caucasian Marriages. Unpublished Doctoral Dissertation, OH: Cleveland State University.
- Sarı, T. (2012). *Evli bireylerin ebeveyn algıları otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Sarıçam, H., & Akın, A. (2013). Affedicilik ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 1.
- Saygın, Y., & Arslan, C. (2009). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 207-222.
- Sevi, E.S. (2009). *Psikobiyolojik kişilik modeli ve beş faktör kişilik kuramı: Mizaç ve karakter envanteri (tcı) ile beş faktör kişilik envanterinin (5fke) karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Shackelford, T. K., Buss, D. M., & Bennet, K. (2002). Forgiveness or breakup: Sex differences in responses to a partner's infidelity. *Cognition ve Emotion*, 16(2), 299–307.
- Sokolski, D.M., & Hendrick, S.S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26, 39-49.

- Somer, O., & Goldberg, L. R. (1999). The structure of Turkish trait-descriptive adjectives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(3), 431.
- Şahin, H. (2011). *Lise öğrencilerinde mükemmeliyetçilik ve saldırganlık ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, M. (2013). *Affedicilik ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Kaya, S., & Pala, H. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.
- Şamatacı, G. (2013). *Romantik ilişkilerde affetme: transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şirin, A.B. (2011). *Mükemmeliyetçilikle ilgili psiko eğitim programının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ve akademik başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Taysi, E. (2007). *İkili İlişkilerde Bağışlama: İlişki Kalitesi ve Yüklemelerin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tezer, E. (1992). Evlilik doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 1 (3). 24-26.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşam ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Tomrukçu, B. (2008). *Beş faktör kişilik özellikleri ile iş değerleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Toprak, H. (2013). An outlook on forgiveness in counseling process. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 115-131.
- Tuncay, E. (2006). *Predictive role of perfectionism on marital adjustment*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Tuncer, B., & Voltan Acar, N. (2006). Kaygı düzeyleri farklı üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerinin incelenmesi. *Kriz Dergisi*, 14(2), 1-17.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (2002). İlişkilerde mutluluk ölçeği (İMÖ): Güvenirlik ve geçerlik çalışması, *Kriz Dergisi*, 10(1), 37-43.
- Tuzgöl-Dost, M. (2005). Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-11.

- Tuzgöl-Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-142.
- Uz- Baş, A. (2010). Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 128-136.
- Üncü, S. (2007). *Duyusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yaşar, F. (2009). *İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyiyle ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yaşın-Dökmen, Z., & Tokgöz, Ö. (2002, Eylül). *Cinsiyet, eğitim cinsiyet rolü ile evlilik doyumu, eşle algılanan benzerlik arasındaki ilişkiler*. 12. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Yatar-Yıldız, H. (2007). *Sınav kaygısı-ana-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yazgan-İnanç, B., & Yerlikaya, E.E. (2009). *Kişilik kuramları* (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye ilişkin inançların evlilik uyumunu yordama*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Yılmaz-Çelik, D. (2013). *Üstün zekalı olan ve olmayan öğrencileri mükemmeliyetçilik ve akademik öz yeterlikleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Whisman, M. A., Dixon, A. E., & Johnson, B. (1997). Therapists' perspectives of couple problems and treatment issues in couple therapy. *Journal of Marriage and Family*, 11(3), 361-366.

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Yaşınız :

Eşinizin Yaşı :

Cinsiyetiniz : K () E ()

Çocuk Sayısı (Varsa) :

Eğitim Durumunuz :

Eşinizin Eğitim Durumu :

Mesleğiniz :

Eşinizin Mesleği :

Kaç yıldır evlisiniz :

EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 ifade bulunmaktadır. Sizin için uygun olan seçeneği aşağıda verilen derecelendirme ölçeğini kullanarak cevaplandırınız.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

		1	2	3	4	5
1	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
2	Evliliğimizdeki engellerin aşılmaz olduğunu düşünüyorum.					
3	Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.					
4	Evliliğimizde giderek azalan heyecan beni rahatsız ediyor.					
5	Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.					
6	Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7	Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.					
8	Bizim ilişkimiz ideal bir karı koca ilişkisidir.					
9	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaşır.					
10	Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.					

ÇOK BOYUTLU MÜKEMMELİYETÇİLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıda kişilik özellikleri ve davranışlara ilişkin bir dizi ifade bulunmaktadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra o maddede belirtilen fikre katılıp katılmadığınızı, o ifadeye ilişkin en uygun rakamı işaretleyerek belirtiniz. Sizin için uygun olan seçeneği aşağıda verilen derecelendirme ölçeğini kullanarak cevaplandırınız.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Bir miktar katılmıyorum
- Kararsızım
- Biraz
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

		1	2	3	4	5	6	7
1	Bir iş üzerinde çalıştığımda iş kusursuz olana kadar rahatlayamam.							
2	Genelde kişileri, kolay pes ettikleri için eleştirmem.							
3	Yakınlarımla başarılı olmaları gerekmez.							
4	En iyisinden aşağısına razı oldukları için arkadaşlarımı nadiren eleştiririm.							
5	Başkalarının benden beklentilerini karşılamakta güçlük çekerim.							
6	Amaçlarımdan bir tanesi yaptığım her işte mükemmel olmaktır.							
7	Başkalarının yaptığı her şey en iyi kalitede olmalıdır.							
8	İşlerimde asla mükemmelliği hedeflemem.							
9	Çevremdekiler benim de hata yapabileceğimi kolaylıkla kabullenirler.							
10	Bir yakınımın yapabileceğinin en iyisini yapmamış olmasını önemsemem.							
11	Bir işi ne kadar iyi yaparsam çevremdekiler daha da iyisini yapmamı beklerler.							
12	Nadiren mükemmel olma ihtiyacı duyarım.							
13	Yaptığım bir şey kusursuz değilse çevremdekiler tarafından kusursuz bulunur.							
14	Olabildiğim kadar mükemmel olmaya çalışırım.							
15	Giriştiğim her işte mükemmel olmam çok önemlidir.							
16	Benim için önemli olan insanlardan beklentilerim yüksektir.							
17	Yaptığım her işte mükemmel olmam çok önemlidir.							
18	Çevremdekiler, yaptığım her şeyde başarılı olmamı beklerler.							
19	Çevremdeki insanlar için çok çok yüksek standartlarım yoktur.							
20	Kendim için mükemmelden daha azını kabul edemem.							
21	Her konuda üstün başarı göstermesem de başkaları benden hoşlanacaktır.							
22	Kendilerini geliştirmek için uğraşmayan kişilerle ilgilenmem.							

23	Yaptığım işte hata bulmak beni huzursuz eder.									
24	Arkadaşımdan çok şey beklemem.									
25	Başarı, başkalarını memnun etmek için daha çok çalışmam gerektiği anlamına gelir.									
26	Birisinden birşey yapmasını istersem, işin yapılmasını beklerim.									
27	Yakınlarımın hata yapmasını görmeye tahammül edemem.									
28	Hedeflerimi belirlemede mükemmeliyetçiyimdir.									
29	Değer verdiğim insanlar beni hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmamalıdır.									
30	Başarısız olduğum zamanlar bile başkaları yeterli olduğumu düşünürler.									
31	Başkalarının benden çok şey beklediğini düşünüyorum.									
32	Her zaman yapabileceğimin en iyisini yapmaya çalışmalıyım.									
33	Bana göstermeseler bile, hata yaptığım zaman diğer insanlar çok bozulurlar.									
34	Yaptığım her şeyde iyi olmak zorunda değilim.									
35	Ailem benden mükemmel olmamı bekler.									
36	Kendim için yüksek hedeflerim yoktur.									
37	Annem ve babam nadiren hayatımın her alanında en başarılı olmamı beklerler.									
38	Sıradan insanlara saygı duyarım.									
39	İnsanlar benden, mükemmelden aşağısını kabul etmez.									
40	Kendim için yüksek standartlar koyarım.									
41	İnsanlar benden verebileceğimden fazlasını beklerler.									
42	Okulda veya işte her zaman başarılı olmalıyım.									
43	Bir arkadaşımın elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışması benim için önemli değildir.									
44	Hata yapsam bile etrafımdaki insanlar yeterli ve becerikli olduğumu düşünürler.									
45	Başkalarının yaptığı her şeyde üstün başarı göstermelerini nadiren beklerim.									

AFFEDİCİLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıda 10 ifade bulunmaktadır. Sizin için uygun olan seçeneği aşağıda verilen derecelendirme ölçeğini kullanarak cevaplandırınız.

- Hiç katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Tamamen katılıyorum

		1	2	3	4	5
1	Bana yakın olan insanlar uzun süre kin tuttuğumu düşünürler.					
2	Bana karşı yaptığı tüm hatalara rağmen arkadaşımı affedebilirim.					
3	Birisi bana kötü bir şekilde davranırsa ona aynı şekilde davranırım.					
4	İnsanlar bana karşı olan hatalarından dolayı suçluluk duymasalar da onları affetmeyi denerim.					
5	Genellikle onurumu inciten davranışları affedebilir ve onları unutabilirim.					
6	İnsanlarla ilişkilerimin çoğu bana acı yaşatmıştır.					
7	Birisini affettikten sonra bile, gücendiğim şeyler aklıma gelir.					
8	Sevdiğim birinin bile asla affedemeyeceğim bir şeyleri vardır.					
9	Beni inciten insanları daima affetmişimdir.					
10	Affedici bir insanım.					

SIFATLARA DAYALI KİŞİLİK TESTİ

Aşağıda, bireyleri tanımak için sıfat çiftleri verilmektedir. Sizden istenilen, her bir sıfat çiftini okuyarak size uygunluk derecesine karar vermenizdir. Lütfen her sıfat çifti için tek kutucuk işaretleyiniz. Bu testin doğru cevabı yoktur, size uygun cevabı vardır. Cevaplarınızı aşağıdaki örneğe göre işaretleyebilirsiniz.

		Çok Uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz Uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
1. Örnek Kişi	İçedönük		X						Dışadönük
2. Örnek Kişi	İçedönük							X	Dışadönük
3. Örnek Kişi	İçedönük				X				Dışadönük

Bu örnekte,

Birinci Örnek Kişi kendini oldukça **içedönük** olarak görmektedir.

İkinci Örnek Kişi kendini çok **dışadönük** olarak görmektedir.

Üçüncü Örnek kişi ise bu boyutlarda kararsızdır, veya her iki sıfatı da kendine yakın ya da uzak görmektedir.

		Çok Uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz Uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
1	Sakin								Sinirli
2	Yalnızlığı tercih eden								(Sosyal) Topluluğu seven
3	Sanata ilgisiz								Sanata ilgili

4	Kindar								Affedici
5	Düzensiz								Düzenli
6	Sabırsız								Sabırlı
7	Silik								Atak
8	Hayal gücü zayıf								Hayal gücü kuvvetli
9	(Başkalarına) kayıtsız								Yardımsaver
10	Sorumsuz								Sorumluluk sahibi
11	Rahat								Tedirgin
12	Uyuşuk, eli ağır								Canlı
13	Dar görüşlü								Geniş görüşlü
14	Rekabetçi								İşbirliği yapan
15	Hırslı değil								Hırslı
16	Tutarlı								Tutarsız
17	Durgun								Deli dolu
18	Alışmış								Yenilikçi
19	Kibirli								Alçakgönüllü
20	Dikkatsiz								Dikkatli
21	İyimser								Karamsar
22	Neşesiz								Neşeli
23	Meraksız								Meraklı
24	Asi								Uysal, yumuşak başlı
25	Gayretsiz								Gayretli
26	Huzurlu								Huzursuz
27	Arka planda kalan								Öne çıkan
28	Tutucu								Liberal
29	Acımasız								Merhametli
30	Hazırlıksız								Hazırlıklı
31	Kaygısız								Kaygılı
32	Dikkat çekmeyen								Baskın, belirsiz
33	İlgileri dar								İlgileri geniş

34	Bencil								Fedakar (Diğergam)
35	Disiplinsiz								Disiplinli
36	Yeni ilişkilere kapalı								Yeni ilişkilere açık
37	Etkisiz								Etkili
38	Hoşgörüsüz								Hoşgörülü
39	Donuk								Coşkulu
40	İnatçı								Uzlaşmacı

İLİŞKİLERDE MUTLULUK ÖLÇEĞİ

Aşağıda 6 ifade bulunmaktadır. Sizin için uygun olan seçeneği aşağıda verilen derecelendirme ölçeğini kullanarak cevaplandırınız.

- Hiç
- Çok az
- Az
- Kısmen
- Biraz
- Oldukça
- Çok

		1	2	3	4	5	6	7
1	Eşinizi ne kadar seviyorsunuz?							
2	İlişkinizde ne kadar mutlusunuz?							
3	Genelde ne sıklıkla eşinizle aranızdaki ilişkinin iyi gittiğini düşünürsünüz?							
4	İlişkinizdeki sorunlar ne kadar ciddidir?							
5	Tüm yönleriyle düşündüğünüzde ilişkinizden ne kadar doyum alıyorsunuz?							
6	Genelde, ilişkinize ne kadar bağılısınız?							